

Dunky fivérek fényképe.

AZ UNITÁRIUSOK RÉGI KOLLEGIUMA KOLOSZVÁRT.

add át Juliának, de a legirtózatossabb titokban, tudod-e? Mind a kettőt elvárom barátságodtól. Annak a Jezerniczkynek meg (vagy hogy hívják) mond meg, hogy ha azt meri állítani, hogy én bizonyos napról beszéltem neki: úgy ő a legalávalóbb hazug gazember. — Mond meg ezt Juliának is.

Barátod
Petőfi Sándor.

A harmadik levélnek, melyet a költő rendes levél formában és nem a levélborítékon írt, ez a tartalma:

Szalonta, jun. 8. 1847.

Édes Károlyom! Képzeld nyugtalanságomat, vagyis képzeld, hogy tulajdonképen nem is képzelted, a mióta elvesztém szemem elől a rőt szakállodat. Annak okáért markolj tollat öcsém s illetőleg hazámra, markolj tollat ha mondom, de ebben a szempillantásban, a melyben szemem négy lovas kocsija végig nyargalt e sorokon s írj meg nekem mindent, a mi azóta a várbán történt, de mindent. Úgy iparkodjál, hogy leveled circa 18 június Pesten legyen a Pülvax kávéházban, mer legelőbb 20-ikán indulok a külföldre. Juliának már két levelet írtam; kérdezd meg hogy megkapta-e? Mondd siessen nekem írni, hogy levele ott találjon még Pesten. Ma egy hete értem ide Szalontára Arany Jánoshoz s holnapután azaz 10 júniusban indulok Pestre. Kérlek még egyszer Károlykám írj rögtön s írjon Julia is ha kétségbe nem akar ejteni. — Isten veled! ölel őszinte barátod

Petőfi Sándor.

Időközben Szendrey tudomására jutott, hogy Petőfi leveleket vált leányával, s hogy a leveleket Sass Károly közvetíti. A szigorú atya megtiltotta leányának, hogy a költő leveleire válaszoljon. És Júlia megtartotta a szüleinek tett ígéretet. Csakhamar újabb levél érkezett Petőfőtől, a melyben előre jelezte az időt, a mikor Erdőre érkezik. Ez a hír megrémítette Júlia szüleit, s mindent elkövettek, hogy leányukat még a költő érkezése előtt eljegyezzék. Ez azonban — mint tudjuk — nem sikerült.

A KOLOSZVÁRI UNITÁRIUS KOLLEGIUM.

Az unitáriusok számban kicsiny egyháza az elmúlt száz évben sokat szenvedett, áldozott, hogy létét megvéddesse és iskoláit föntartthassa.

Középiskolájuk Tordán és Székely-Kereszturon volt. Az utóbbi most is fennáll és virágzik, a tordait pedig bérbe adták az államnak polgári iskola számára, de a latin nyelvet ott is taníttatják.

Főgimnáziumuk Kolozsvárra volt a reformáció óta s itt volt a papnevelő-intézet is. Ezekből sok jeles ember került ki csak a múlt században is, ámbar a felszerelés hiányos, a tanári személyzete kevés s az épület szűk és celszerűtlen volt.

kellemes hatást tesz a szemlélőre. A tervező műépítész Pákey Lajos, Kolozsvár város főmérnöke, azt a fölötté nehéz földadatot tűzte maga elébe, hogy mikép lehetne a serdülő ifjuság izlésére, erkölcsére és kedélyére is nevelőleg hatni már magával a tanintézet külsejével is. Az első benyomásokból itélve, ezt a célt elérte. Az egyszerű székely gyerek, a ki az ő tulipántos kapuján belől fagerendás szobában nőtt föl, megilletődve áll meg és tisztelettel bámulja azokat a hatalmas oszlopokat, a lépcsők szép diszitényeit, a tantermek, dolgozók és hálók stilszerű székeit, padjait, ágyait, s bizonyos szent félelemmel óvakodik, nehogy beszenyyezze vagy megrongálja.

A tanítás céljaira minden részlet összhangzatosan megfelelő. A szertárak, laboratóriumok, könyvtárak paedagogiai alaposággal vannak berendezve. Könyvtára az éjszakai oldal első emeletén egész sort elfoglal. A papnevelő-intézet elfoglalja az első emelet nyugati oldalát, s a délin a díszterem és az egyház hivatalos helyiségei vannak. A díszterem mindenké föltt nagyszabású és gondosan keresztül vitt alkotás. Az elnöki asztal mögött egyszerű, de az egész szel szépen összhangzó szószerk emelkedik.

A díszterem szószerkére álló szónok feje művészileg kivitt domborművek körébe, 15 relief arckép közé kerül. Ezek az unitárius egyház és iskola jelei.

A legelső helyet az ifjú fejedelem: János Zsigmond (1540—1571) foglalja el. Az 1568 évi tordai országgyűlés személyes jelenlétében tartatott és a vallás dolgában kimondotta, hogy kiki azt a vallást követhesse, a melyet akar. János Zsigmond az unitárius vallásnak nemcsak létjogot adott, hanem saját szavával is védelmére kelt. Az unitáriusok száma hazánkban soha sem volt oly nagy, mint uralkodása alatt. Nyilvános vitatkozók és országgyűlések, a sajtó és a szószerk karöltve segítettek elő az új vallás terjedését.

A fejedelmi jóindulat mellett egy hatalmas tehetségű, európai hírv tudós férfiú, Kolozsvár egykori főpapja, püspöke, Dávid Ferencz (1510—1570) szónoki ereje tetőzte be a művet. A díszterem főhelyén, a fejedelem balján az ő eszményített arczát találjuk. Képe nem maradt fenn, sőt még leírás sem. Kriesch Aladár festőművész Torda város nagy képére, mely az 1568. évi országgyűlést jeleníti meg, költői ihlettel ecsetelte rá az átszellemült nemes profétai arczot.

A fejedelem jobbán van Szentábrahámi Mihály (1683—1758) püspök szobra. Ez a férfi az erdélyi unitárius egyháznak második megalapítója. Ifjú tanuló korában a XVIII. század első éveiben átélt mind az a csapást, a mit a fejedelmektől megfosztott Erdélyre mért a bécsi

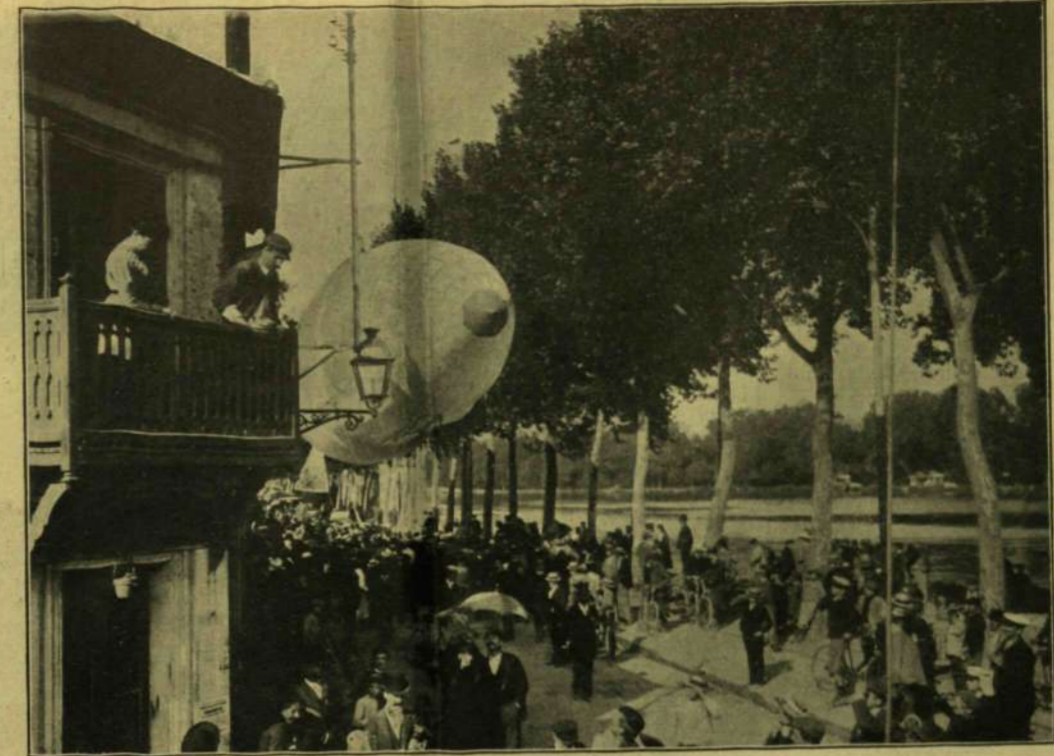
Dunky fivérek fényképe.

AZ UNITÁRIUSOK ÚJ KOLLEGIUMA KOLOSZVÁRT.

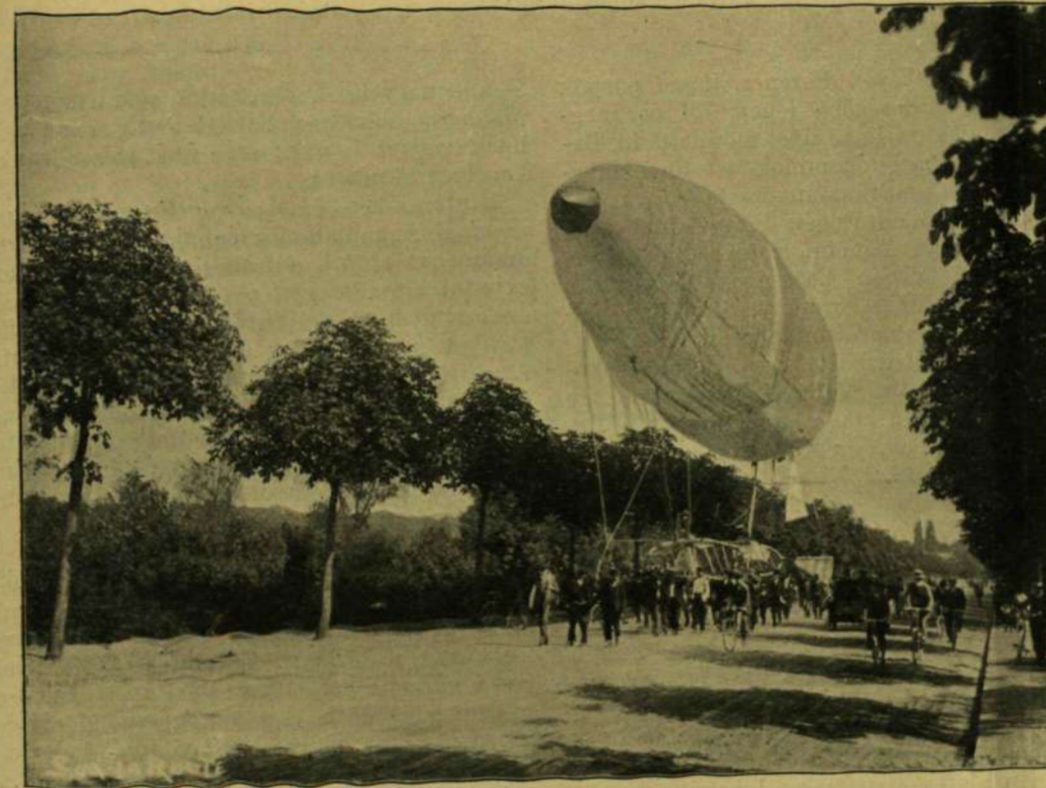
támogatás alatt hatalmaskodó vallási reakció. Láttá, mint vették el a kollegium szép épületét, a díszes piaci templomot. Csaknem harmincz évig volt a kollegium tanára, a kolozsvári gyülekezet papja és az egyház püspöke. Irodalmi munkássága Dávid Ferenczéval versenyez. E férfinak köszönhető, hogy az egyház megmenekült a végső pusztulástól.

A XIX. század első fele adta az unitárius egyháznak Amerikában Channinget a nagy reformátort, Angliában Martineaut a bölcsészt, Magyarországon Aranyos-rákosi Székely Sándort, Brassait és Kriza Jánost. Székely Sándor (1797—1852) az egyháznak kedvelt püspöke, az unitárius himnológiának új szellembe és tisztult magyar nyelvre átültetője volt, de a nemzetl is elismerést vívott ki, mivel «Székelyek Erdélyben» című hőskölteménye a «Zalán futása» megírására inspirálta Vörösmartyt.

Böloni Farkas Sándor (1795—1842) legkivált úgy ismeretes, mint a ki Észak-Amerikát 1831—32-ben beutazta és kiadott könyvével nagy hatást tett az ébredező nemzetre. Ettől eltérve, Farkas Sándor gondoskodott emléke biztosításáról egy értékes könyvtárral, melyet az unitárius kollegiumnak hagyott és egy szép tökével, melynek jövedelme a könyvtár gyarapítására fordították. Kollegiumi szobra hű másolata annak, a melyet a nemzet kegyele a kolozs-

A LÉGHAJÓ ÚTKÖZBEN.

A LÉGHAJÓ HARMADIK FELSZÁLLÁSA.

vári temetőben állított és tart fenn az elhúnyt sirján.

Augustinovits Pál (1763—1837) a magyar és lengyel unitárius érintkezés emléket vitte be az új kollegiumba. Atyja a Lengyelországból kiűzött unitáriusok egyik ivadéka, szegény székelyföldi pap volt. Ő maga az unitárius egyház segélyével végezte be tanulmányait s örök hálaát úgy vélte leróhatónak, hogy összes keresményét gondosan megtakarítva, tőkét gyűjtött, egy szép birtokot vásárolt és mindenét az egyháznak hagyta. Alapítványa állandóan gyarapodik a végrendelete értelmében folytatott gondos kezelés alatt. Augustinovits Pál a kir. ítélőtáblánál főkörmányszéki tanácsos volt. A kollegium gondnoki tisztjét több éven át viselte kiváló ügybuzgalommal.

Kriza János (1811—1875) a szelid lelkületű püspök, a székely népköltészet vadrózsáinak buzgó gyűjtője, ifjúkori szép költeményeivel föltűnést keltett, de a papi meg püspöki sok munka mellett kevés időt tudott áldozni a költészet műzsájának. Torozkói születésű, de nagyajtai származású. Erdővidék zöld erdői zúgásán, vadgalambjai bűgésén nevelte föl anyja. Egyházában a szelid mérséklet, a békés együttérzés volt irányelve; még ma is tisztelve és hálással emlegetik.

Kadli Nagy Elek (1816—1878) az unitárius

egyház kiváló szószerelője és bátor védője volt. Midőn az országban az abszolutizmus a magyar intézményeknek nyakát szegni igyekezett és az unitárius kollegium bezárására is kereste az alkalmat, az egyháznak nem volt se püspöke, se főgondnoka, mivel mind a kettő elhunyt s új választása nem volt engedélyezve, Nagy Elek lett gondnok és elfoglalta a püspök helyét is. Tíz évig tartó erős munkával megmentett mindent és gyűjtött egy szép alapot is. Erdélyi viszonyok szerint gazdag ember és befolyásos volt, 1841—42-ben és 1846—47-ben képviselő-séget is viselt.

Ferencz József püspök Nagy Elek gondnoksága alatt, mint gyermekifjú, 20 éves korában lett tanárrá, szorgalmas, kitartó és tehetséges ember. Először mint szónok tűnt föl, azután, midőn püspök lett, 1876-ban ifjú ereje teljes bátorságával kezdett munkához és ma már 25 évi püspöki jubileumát ünnepelte meg egyháza. Nemes ambícióját sok szerencse támogatta. Püspöksége alatt lépett életbe a középiskolai országos törvény, létesült a Dersi János-féle, a Berde Móza- és Brassai-alapítvány s végül az új kollegium. Még mindig munkabíró ember, eszéyes főpásztor, a kit hívei szeretet sok nemes cselekedet elvégzésére vezethet a jövőben is.

Az unitárius egyház két büszkesége, Brassai

SANTOS DUMONT LÉGHAJÓJA. — A LÉGHAJÓ A TÓBAN.

János Zsigmond.

Dávid Ferencz.

Szentábrahámi Mihály.

Aranyosrákosi Székely Sándor.

Bölöni Farkas Sándor.

Augustinovic Pál.

Kriza János.

Káli Nagy Elek.

Ferencz József.

DOMBORMIVŰ ARCZÉPEK A KOLOZSVÁRI UNITÁRUS KOLLEGIUMBAN.

és Berde Móza önálló ércszobrokban vannak megörökítve. Brassai szobrát Veress Zoltánné Kozma Flóra urnő készítette. Kiválóan sikerült mű. A derék öreg tudós hosszú haja és szakállá híven visszaadja arcának azt a tipikus kifejezést, a melyről Magyarországon mintegy ötven évig mindenki ismerte. Brassai szobra, mely a tudós férfit 90 éves korában tünteti föl, a kollegium főbejáratánál, az előcsarnokban jobbról foglal helyet. Vele szemben Berde Móza, az élte java korában levő erőteljes férfi szobra áll, ki oly sok érdemét azzal tetőzte be, hogy csaknem egy milliót érő hagyománygyűjteményét gazdagította egyházát.

A két szobor mellett van elhelyezve két emléktábla. Innen, a csarnok tágas területéről ágaznak szét a tágas folyosók és lépcsők az épület mindenik részébe.

A tervező építész-művész, Pákei Lajos Kolozsvár város t. főmérnöke előtt az a feladat állott, hogy egy szegény egyháznak még szegényebb tanuló részére egy földalatti miként lehet teremteni tágas és jól világítható tantermeteket, hálószobákat és étkező helyiségeket. Az étkezőket a souterán magas helyiségekbe, a hálók egy részét a földalatti díszítő két kiemelkedő részbe helyezte be. Mindenik rész szerencsésen tagozott és egészen a kijelölt célra való. El van helyezve az egyház központi hatósága több díszes teremben, a papnevelő-intézet öt szép helyiségben és azonkívül két magánlakással van biztosítva egyelőre a jövedelmezősége. A kollegium gazdaság könyvtára az első emelet éjszakai sorát foglalja el. Kényelmes könyvtárszobái és olvasói vannak.

A kollegium főhivatala Kolozsvár város egyik fő utcájában, a Kossuth Lajos-utcában van, s a hatalmas nagy épület négy utcát díszesít.

A megnyitó ünnepélyt szeptember 22-én tartották. Országos érdeklődés nyilvánult iránta, számos tanítványt távirati üdvözléssel küldött, s főleg az unitáriusok százával sereglettek össze. A régi iskola növendéjei közül sokan voltak jelen olyanok, a kik 30—40 év óta nem látták Kolozsvárt. Kiválóan nagy érdeklődést tanúsított a székely és az alföldi unitárius földműves nép. E szegény jó emberek nem sajnálták kis pénzüket és 3—4 napjukat, hogy a nagy ünnep jelen lehessenek.

Az ünnepély az unitárius egyházi főtanács évi nagygyűléssel volt összekapcsolva. A kormányt Kolozsvár főispánja képviselte, Kolozsvár városból a Ferencz József tud. egyetem tisztikara, a város, megye, az összes hivatalok és tanintézetek főnökei és képviselői ünnepi díszben, nagy számban sereglettek össze. A női a díszterem egyik részét zsufozásig megtöltötték. Az ünnepély 1/11 órákor kezdődött az ifjú-

sági dalkör énekével. Ferencz József püspök a díszterem szőszékébe lépett föl és meghatározó szép alkalmi imádságot mondott. Id. Dániel Gábor egyházi főgondnok tartotta a megnyitó beszédet, meghatóan esztelne a kiváló alkalom nagy jelentőségét. Báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok üdvözölte a kormányt és az idegen hatóságok képviselőit. Gróf Bélydy főispán a kormány, Szavacsina polgármester a város nevében válaszoltak.

Az ünnepi díszbeszédet Kozma Ferencz iskolai gondnok tartotta. Vallásos hangulatu szép beszéd volt. Azután átadta az épületet a kollegium igazgatójának, dr. Gál Kelemennek, ki keneteljes szavakkal köszönte meg Istennek kegyét, melylyel az egyházat és iskolát megáldotta.

Ezután következett az ünnepély legmeghatóbb része. Az unitárius leányok egy gyönyörűen himzett selyemlobogót készítettek az ifjuságnak, melyet egy nagy küldöttség adott át. Fangh Erzsébet kisasszony tolmácsolta a leányok érzelmét.

A szónok kisasszonyt fehérbe öltöztött húsz leány bájos koszorúja vette körül, a kik egy pár hónap alatt készítették a lobogót a tanuló ifjuság részére. A lobogó egyik oldalán a tudomány és bölcsesség istenszónyának képe látható a tudomány jelvényeivel, másik oldalán a kollegium felirata: «Musis et virtutibus».

Nagy Lajos nyugalmazott tanár elszavaltta alkalmi ódáját s azután elhelyezték a kollegium emlék-okmányát, majd megtekintették az épület helyiségeit.

Délután díszbéd volt 250 terítéssel. A pohárköszöntők között föltűnt a dr. Bartók György ev. ref. püspöké, a ki az egyházakat illető üdvözlésre felelt, melyben hangsúlyozta, hogy az unitáriusokkal való bensős barátságot mindig kereste, óhajtott s annak útjában semmi akadályt nem lát, minthogy mindnyájan ugyanazon mesternek tanítványai vagyunk. Albert János, az unitárius egyház agg Simeonja, könyező szemmel köszöntötte meg a püspöki szózatot.

Még csak arról emlékezünk meg, hogy a megelőző napon Berde Móza síremlékét és Jakab Elek sírkövét leplezték le, a következő napon pedig Dániel Gábor főgondnok, Ferencz József püspök arczképét, melylyel 25 éves működésük emlékére lepte meg az egyházi tanács és Berde Móza arczképét, a mely a tanács-termet fogja díszíteni.

Boros György.

SANTOS DUMONT LÉGHAJÓJA.

A francziák és németek ez idő szerint legjobban erőlködnek, hogy megvalósítsák az emberiség legfőbb óhaját, a kormányozható léghajót. A legcsekélyebb siker lázba hozza őket,

és a legnagyobb kudarc után sem hagynak fel újabb és újabb kísérleteikkel. Pedig ezek a kísérletek nagyon drágák: száz és száz ezer frankba kerülnek évenként.

Miután a két német: Zeppelin gróf és Ganswindt Herman ballonos léghajóikkal nem bírtak eredményt elérni, a franczia Santos Dumont egyedül maradt ezen a téren. Egyszer, teljes szélesében, sikerült neki megkerülni az Eiffel-tornyot, és a francziák oda voltak az örömtől. Azt hitték, végre megvan a kormányozható léghajó, a világ ezt is nekik köszönheti. Maga Santos Dumont büszkén jelentette ki, hogy teljesen megoldotta a problémát és hogy igényt tart a százezer frankos díjra, a melyet Henry Deutsch tűzött ki annak, a ki léghajóval az Eiffel-tornyot háromszor megkerüli.

A nagy feladatnak Dumont több ízben neki is indult, de egyetlen próbálkozása sem sikerült többé. A pályadíj feltételei értelmében a párisi léghajós-klub parkjából kellett felszállnia. Mindjárt a második felszállás ez évi augusztus 3-án rosszul végződött. Egy gyöngye szellő előbb a fák közé, aztán a parkban levő tóba sodorta a léghajót, miközben néhány kötélt elszakadt, és a léghajó hídja, a melyen Dumont és a motor foglalt helyet, a vízbe merült. Csak nagy erőfeszítéssel lehetett az óriási ballont helyére visszavonszolni. A harmadik felszállásnál, aug. 8-án a léghajó kijutott a parkból és egy ideig vígan haladt a Mars-mező felé. Ott azonban ismét elkapta a szél, és átvitte a Szajnára. Hasztalan volt a vitorla-csavarának minden erőlködése. Dumont kénytelen volt a gáz egy részét kiereszteni, és a ballont emberekkel czepletetni haza.

A negyedik felszállás augusztus 27-én szintén jól kezdődött, de annál szomorúbb véget ért. A léghajó mintegy tizenöt méter magasra emelkedve, egyenesen az Eiffel-torny felé vette útját. De alig ért ki a parkból, a szél belekapaszkodott és ellenállhatatlan erővel nekivágta egy háromemeletes ház ereszkének. Az összeütközéstől a ballon rögtön behorpadt, a gáz kitódult, a kötelek elszakadtak és az alumínium-híd a földre zuhant. Santos Dumont csak úgy tudta életét megmenteni, hogy egy ablakpárkányba kapaszkodott, a honnan aztán néhány munkás szabadította meg. Ez alkalommal a léghajó, a mely negyven ezer frankba került, majdnem teljesen tönkrement.

Még ez a balsiker sem vette el Santos Dumont kedvét. Azóta folyton dolgozik, hogy új és tökéletesebb léghajót alkosson. Nem akarja belátni, hogy a ballon a léghajózás céljaira egyáltalán alkalmatlan és vele a nagy feladat soha sem lesz megoldható. A szakemberek tulajdonképpen részben legalább ez az álláspontja és a tapasztalás igazat ad nekik.

—ss.

AZ ÁLLATOK SZERETETE.

Az emberi természetnek egyik érdekes jelensége az ember és állat társas viszonya egymáshoz. Állatbarátok ép oly számmal vannak, mint a mily számmal vannak olyanok is, kik idegenkednek vagy éppen ellenszenvvel fordulnak el az állatoktól, de azért az előbbi mégis természetesebb vonása lelkünknek.

Macaulay, a nagy történetbölcselő például nem nagy barátja volt a kutyáknak. Mikor a yorki hercegnőt vatlandi parkjában meglátogatta, egészen megbotránkozott azon, hogy a hercegnő külön temetőt rendezett be kutyáinak, díszes kapuval, halottas kápolnával s pincziny sírkövekkel, melyek alatt a hercegnő hatvannégy kedves ölebe pihente örök álmát. Némely sírkövön verses fölirat is volt. A komoly angol történetíró azonban aligha tudta, hogy ezek a sírok többnyire olyan állatokat takartak, melyeket a hercegnő ajándékba kapott, tartani azonban nem akarta őket, mert lakását őrülte változtatták volna. Opiumot adott be nekik, a melytől egymásután elpusztultak. Ez esetben tehát a valóság messze leszállította a látszat értékét.

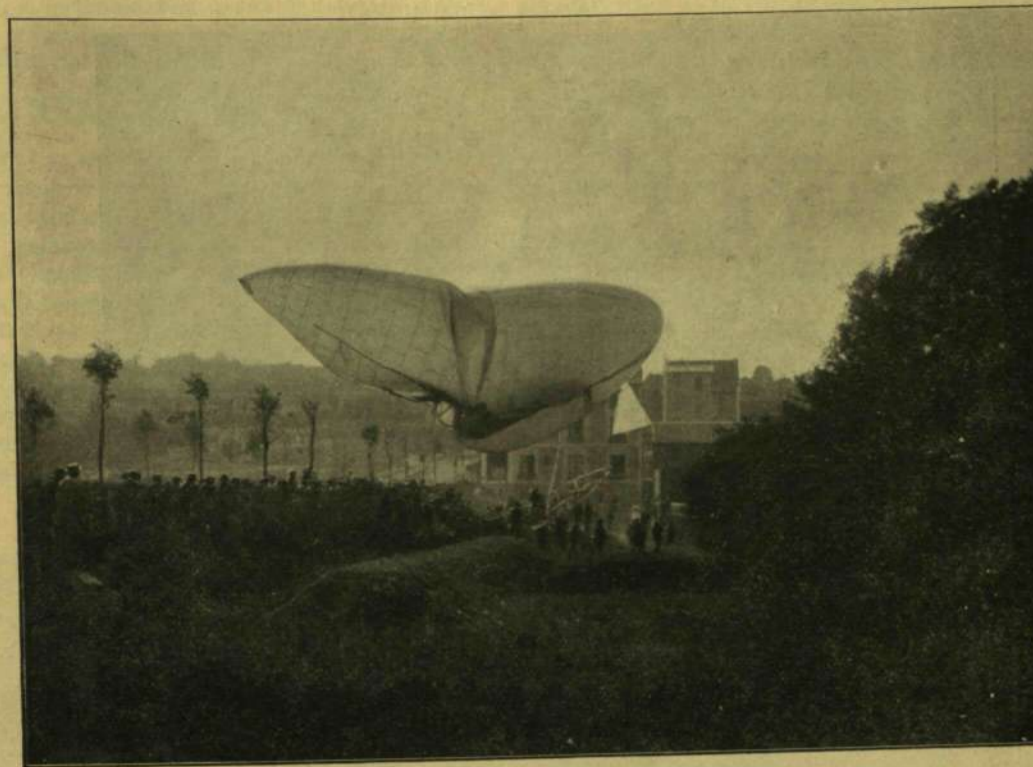
Nem ilyen külsőségekből kell megítélni az igazi állat-kedvelőt. A tudós természetbúvár, Agassiz s kivüle még sok más kiváló ember nem tüntetett az állatvilág iránti vonalmával, de komolyan hitt az állatok túlvilági életében. Shakspeare-nek ellenben minden műve elárulja a kutyafaj iránti táplált mély lenézését, ép úgy, mint a lovak iránti rajongását.

Igazi nagy kutyakedvelő volt a sötét világfájdalom költője, Byron. Ebét többre becsülte az embereknél. «Bostsewain» nevű kutyáját egyetlen igaz barátjának nevezte. Ott pihen a derék állat most is Newstead-ban, márványsírkövön e felirattal: «Itt vannak eltakarítva hamvai annak, a ki szép volt hiúság nélkül, erős, dölyf nélkül, bátor kegyetlenség nélkül, birt az ember minden erényével, gyarlóságai nélkül. Ez a dicséret, mely alacsony hízlegés lenne egy ember hamvai fölé írva, csak méltó hódolat Bostsewain — egy kutya — emlékének».

A másik nagy angol költő, a ki a kutyákat rendkívül szerette, a hírneves regényíró, Walter Scott volt. Ő maga írja: «A legokosabb kutya, melyet valaha ismertem, egy bulldogg-terrier volt. Sok sző megértésére tanítottam ki s meg vagyok győződve, hogy az ebjaj közt és közöttünk az érintkezés lehetősége nagy mértékben volna fejleszhető.» Mikor ezt a ritka állatot, mely a Camp névre hallgatott, temették, az egész család könnyen borult arccal állta körül a sírt, magáért a legmélyebb meg hatottsággal simogatta kedvence hült tetemei fölött dombortoló hantot s a kutya halála napján kimentette magát egy ebédre való meghívás elfogadásától «egy kedves, régi barát halála» czimén.

Mondják különben s ezt Carlyle is megerősíti, hogy Walter Scott egész lénye valami szokatlan igazó hatással volt a négy lábúak világára, úgy hogy Edinburgh utcáin még az idegen kutyák is farkesóvával ugrándoztak körül, ha magas alakja feltűnt. Otthon egész farka környezte állandóan, fekete, tiszta verű terriernek, melyeknek Bors, Mustár, Papamorgó, stb. neveket adott, aztán egy «Hamlet» nevű nagy szürke agár s egy óriási termetű vadászeb, «Máda.» Mikor a halhatatlan író elvesztette vagonját, e megható sorokat tette papírra: «Kutyáim siratni fognak. Ez oktanak teremtésektől való megvalóság gondolata jobban fáj, mint bármely egyéb. Szegény teremtesek. Jó gazdákat kell számokra szerezniem. Lesznek még olyanok, a kik, mivel engem szeretnek, szeretni fogják kutyámat is, mert enyém volt. Istenem! érzem kutyáim talpát térdekem, hallom őket nyöszörögni s utánam fűrésznem. Mit tennének, ha tudnák állapotomat?»

A költő Pope, s a festő Hogarth is osztoztak Byron és Walter Scott szenvedélyében a kutyák iránt. Emes kertjében temettette el felesége «Pompejus» nevű kutyáját s verses feliratot állíttatott fölébe, amaz pedig «Rosine» nevű kutyáját részesítette ugyanabban a tisztességben. Egy más jeles angol író, Cooper, nyulakra, galambokra s egy pár «Tom» és «Dick» nevű aranybogyre pazarolta szeretetét. Három szelidített nyula volt, «Puss», «Tincy» és «Bess», melyekkel telve vannak versei és levelei.

SANTOS DUMONT LÉGHAJÓJA. — A LÉGHAJÓ LEZUHANÁSA A NEGYEDIK FELSZÁLLÁSKOR.

Nem csoda, ha vannak oly rajongók, kik végrendeletükben se feledkeznek meg hű állataikról. Egy 1805-ben meghalt Berkeley nevű angol 30 fontot hagyott négy kutyájának, annak emlékéül, hogy midőn egyszer Francia- és Olaszországban utazott s rablók támadták meg, kutyája mentette meg életét. Ennek a kutyának leszármazói voltak azok, a melyekről végrendeletben megemlékezett. Halála órájában két karszékét hozatott ágyához s azokra ültette kutyáit, vett örök búcsút tőlük. Elrendelte azt is, hogy mind a négy állatot köbe vessék s szobraikat sírja négy szögletére állítsák.

Egy más különös angol, Chesterfield lord, kedvence macskája számára hagyott tekintélyes összeget. Macska volt az ismert anarchista vezér, Krapolkin herceg kényeztetett társa is fogságában. Valóságos elragadtatással ír róla emlékirataiban: «Ha azt akarja, hogy ajtó nyissak, — ügymond, — nem nyárog, hanem egész testével kinyúl s megrázza talpával a kilincset. Tökéletesen érti a fogház minden cseppet jelentését, azt, a mely a lakókat fölkelésre hívja fel reggel s azt, a mely a leves tállásakor hangzik. Szótára nagyon korlátolt, de tökéletesen érti azon szavak jelentését, melyeket ismer. Így este, ha szobámban sétálok, mindenféle ugrándozásokat visz véghez, s bizonyos különös hangokkal igyekezik engem rávenni, hogy bujósokát játszzam vele, — s azt a játékot éppen úgy játszza, mint a gyermekek, s ragaszkodik ahhoz, hogy mindegyik felváltsa egymást a bujásban, — vagy hogy zsinaget húzzak magam után, melynek ő utána kapdok. Ha a játékhoz való fölhívására azt felelem: «Mit akarsz? Enni? Inni?» akkor boszúsan húzódik meg a kályha mögé. De ha azt kérdelem: «Zsineggel játszani?» akkor két igenlő kifejező hanggal válaszol. Elbeszéli aztán Krapolkin herceg a kis ezicának határozott zeneértő hajlamait, s hogy küllönösen a Fauszt-keringőben tudott valóságilag gyönyörködni, ha tiszta, magas hangon énekeltek.

Madarak és más egyéb állatok már természetükben is értelmiségűnek fogva kevésbé alkalmasak oly bizalmas baráti viszony felkeltésére, mint a minőknek kutyáknál és macskáknál látnuk példáját. És mégis az emberi élet nagy ismerője, Dickens, kedvence kanárijának pincziny sírja fölé megható emléket emelt e felirattal: «Dicknek, a legjobb madárnak». Az írlandi liga nagyírja alapítója, Devits Mihály pedig fogságában egy fekete rigóval kötött barátságát, melyről «Lapok egy fogházi naplóból» című művében megható melegséggel nemcsak megemlékezik, de emlékiratát neki is szenteli: «Jo»-nak, meghitt kis barátjának, kinek tréfái és kedves pajtáskodása segítettek földeríteni a börtön magányát, — mint előszavában bevallja.

1881 február 3-án szállítottak — ügymond az előző — a portlandi fogházba. Róviddel rá az igazgató előzékenységből egy fiatal fekete rigóra tettem szert. Hónapokig azzal üztem el magányom unalmát, hogy társam bizalmát megnyerni igyekeztem, a legjobb eredményel. Mellemre ült reggel, midőn az ágyban feküdtem s fölkeltem almomból. Bizalma oly nagy volt, hogy mikor egy darabka palavessző mutattam neki s aztán mellényzsemebe dugtam, rögtön kihúzta. Ráült a térdeim közt elhelyezett palatáblára s írásom közben szemmel kísérve a palavessző mozgását, a legmulatságosabb kísérleteket tette, hogy a betűket föl-szedje a tábláról. Hozott-vitt ép olyan hüség-gel, mint akármelyik jól kitanított kutya. Este-fel elhelyezkedett a vaságy állványán s ott maradt csöndesen másnap virradatig, a mikor füttye ismét megszólalt, mint a természet hangja, a civilizáció hírnöke, a börtönharang öt órai megkonduása előtt.

Mikor Devits utolsó felolvasását befejezte, azzal jutalmazta hű társát, hogy szabadon bocsátotta. «Reszkető kezekkel tartam fel az ajtót, — írja, — a mikor gyorsan, mint a villám, vad örömrivalgással kiosont kalitájából s egy pillanat alatt túl volt börtönöm falain. A szabadság ösztöne erősebb volt benne, hogysem ellenállhatott volna neki, ámbár azt az édes reményt tápláltam, hogy velem marad. De megtanított arra, a mit egyetlen hazának, foglynak vagy madárnak sem szabad feledni, hogy a természet nem tagadható meg s hogy a szabadság kívánatosabb, mint az arany bilincsek.»

Hogy erkölcsileg is mily átalakító hatással lehet gyakran a foglyó lélekre egy érző lény jelenléte, erre meggyőző tanulságul szolgál egy francia elítelt bűnös esete, a ki sokáig réme volt a börtön igazgatóságának, a ki számtalanszor tett szökési kísérletet, megtámadta porkolábait. Ezért éveken át lánczra-verte tartották, búzós földalatti cellában. Ezt egy patkány vezette a jobbulás útjára. Váratlanul lepte meg őreit természet változása, egyszerre csak napról-napra nyugodtabbnak, engedelmesebbnek látták. Senki sem sejtette a változás igazi okát, míg egy napon, midőn társai-val végezte munkáját, kabátja alól egy nagy patkányt láttak kiugrani s keresztül iramodni az udvaron. Mindenki követ ragadtott s üldözésére kelt az undok állatnak, csak az addig érzéketlen vad fegyenczet ragadta meg az ellágyulás érzése s könyörögve fordult társaihoz, hogy hagyják abba az üldözést, engedjék vissza hozzá az állatot. Az örök elfogta a részvét s hagyták, hogy visszaszólítsa a patkányt, mely megfordult hangjára s ruhájába visszabújt.

Ettől fogva a rakoncátlan ember halála nem ismert határt felelővaló ellen. Szelid, szófogadó ember lett belőle, a kit később apróbb bizalmas szolgálatokra is felhasználtak őrei s alkalmát is úgy fejezte be, hogy egy lázadás alkalmával, midőn őrei védelmére kelt, fegyenczársai megölték. Az emberi lélek csodálatos titkai egyikét

A TENGERI-FÖLDÖN. — Görö Lajos rajza.

világította meg e durva szívben egy állati lény szeretete, mely egész jellemére elhatározó befolyással volt.

A TENGERI-FÖLDÖN.

Őszre fordult az idő. A forró nyári szelek elmaradnak, csipős szellők barangolják össze az erdőt, mezőt, megsárgítják a szép zöld leveleket.

Így járt a tengeri is. Még pár hete olyan volt, mint a smaragd, haragoszöld sűrűjében nyugton hűsülhetett a nyúl, fogoly, most meg már fakóvá, szárazzá csípte a dér, bokrétája letöredezett, csöveit leszedték, behordták. Csak a tők éretlenje maradt még meg közte, a java annak is bekerült már.

A dalos pacirta elhallgatott, helyette a fekete varjak serege jelent meg; az kóvályog a levegőben, bús károgással csapong a tarló felett, ha egy-egy kis elmaradt csövecskére akadhatna.

A méla, messzehangzó panaszos károgásba néha belevegyül a száraz tengeriszárak zörgése s minden zördülésre leesik egy-egy tört, elhervadt levél.

Szomorú kép. Minden az enyészetre, elmúlásra emlékeztet.

Csak a gazda szép eladó leánya nem gondol mulandóságra. Kiküldték, hogy szedje össze a maradék töktöt s munka után leheveredett az árnyékba. Nem hallja ő a varjak énekét, nem látja egyenként elhálni a lehulló leveleket, nem érzi, hogy közeleg az enyészet, az ő szívében most ébred a tavasz s hej, de hogy jut eszébe, hogy majd annak is megjön egykor az őse.

A SZÜRET.

Néhány évvel ezelőtt azt hittük volna már, hogy az ország nagy részében örökre vége a vidám szüreteknek, hiszen mindenfelől csak annak a híre jött, hogy a fillokszera itt is, ott is elpusztított mindent, az amerikai tőkék pedig nagyon drágák voltak s bizonytalanoknak mutatkoztak. De hát rövid időn nagyot fordult a világ s a mit aligha remélt volna valaki: az idén már mindenfelé annyi bor lett az országban, hogy némely vidéken a mustot 8—10 fillérjével is vesztegették, hordót meg alig lehetett kapni.

Az ember legyőzte a fillokszerát és szövetéseit, a peronoszporát, lisztharmatot s még az eddig haszontalan sívó homokot is bortermő helyekké változtatta. A kádárok mestersege megint felvirágozott, hordók abroncsolásának, görgetésének zajától, szedők, taposók vidám lárájától visszhangzanak újra a hegyek meg a homokbuczkák s most már nem az az aggodalom, hogy: mit iszunk? — hanem, hogy ki veszi meg a fölösleges termést? Pedig sok új szőlő még majd csak ezután kezd teremni; s akkor kérdés: nem jutunk-e oda, a hová a francziák már eljutottak, a kik 3—4 fillérért sem tudják literenként boraikat eladni, hatalmasan kifejlődött műbor-gyártásuk pedig tönkre ment, mivel az igazi bor immár kevesebbe kerül, mint a hamisított.

EGYVELEG.

* Bort nem ivó fejedelmek. *Vilhelmina* hollandi királyné soha sem iszik bort, sőt még díszbédék-nél is a szokásos felköszöntéseket kezében egy pohár vízzel mondja el. A nem régen elhunyt *Umberto* olasz király és *Abdul Hamid* szultán szintén soha sem ittak bort.

* Kubelik, a híres hegedűművész, Amerikában minden egyes hangversenyért 4000 koronát kap. Szerződése hatvan hangversenyre kötelezi, melyek tiszteletdíját, 240 ezer koronát impreszáriója egy londoni banknál le is tette.

* Negyven éven tuli emberek az ideglázt nem kapják meg. A Dél-Afrikában harcoló angol csapatoknál csak egy eset fordult elő, a midőn egy 42 éves tiszt ideglázbán halt meg.

A CZEGLÉDI KOSSUTH-SZOBOR.

Czepléd városa most szobrot készül állítani Kossuth Lajosnak. A szobor megalkotására pályázatot tüztek ki. Az első ízben a bíráló bizottság nem bírt megegyezni abban, hogy melyik pályaművet válasszák ki az ércebeöntés céljára s ezért második, szűkebb pályázatot tüztek ki a legsikerültebbnek talált szobortervek készítői között. A művészek átdolgozták s újra beküldték pályaterveiket, melyek most ki vannak állítva a városligeti Múcsarnokban.

Az első díjat *Horvai* Lajos pályatervének ítelték oda s ezt is fogják éreztetni. A fiatal művész, kinek ez első nagyobb műve, pályatervre jellegjével a Kossuth-nóta kezdősorát választotta: «Kossuth Lajos azt izente.» Művében is azt a gondolatot örökíti meg, hogy Kossuth

Ez a kettő a legsikerültebb a pályaművek közül, de a többiekben is sok figyelemre méltót talált a bizottság.

HORVÁT BOLDIZSÁRRÓL.

Abból az alkalomból, hogy Szombathely városa szobrot emelt kitűnő szülőfőnök, pár vonást újítsunk fel e kiváló államférfi életéből, mely valóban mintaszerű volt; példaképe a tiszta hazafiságtól és erkölcsi szigorúságtól áthatott magyar ember életének.

Igazságszeretet és lelkiismeretesség, ideálisan gyöngéd, tiszta lélek és nemes szív lakozott benne. Ez nyilatkozott meg felesége iránti rajongó szerelmében is. Jellemző volt az ő érzésvilágára az a kijelentés, miket akkor tett, mikor valami érdekházasságot ajánlottak neki: «Le-

Kérjed az Istent, hogy segíjen meg foltelt jó szándékaidban és ne félj semmit, mert ki Istenben bízik, soha sem csatlakozik...

Te mindenható Isten, ki az eget és földet teremtetted, engedd meg ezen szolgálódnak, Boldizsárnak, ki hozzád ezen rád ruházott hivatalának igazságos elviseleért folyamodik, engedd, hogy az igazságot megismerje és azt cselekedje; áldd meg őt, mint Salamont megáldottad, bölcseséggel, hogy igazságot tessen a te néped között.

Áldjon meg téged kedves fiam a jó Isten! Ábrahám, Izsák és Jákobnak Istene, az ő áldása legyen mindig veled és te rajtad, mind örökké Amen.

Ezzel maradok neked, mint kedves fiának Szombathely márczius 2-án 1867.

Jót kívánó édes atyád
Horvát József.

HORVAI LAJOS PÁLYATERVE.

TELTS EDE PÁLYATERVE.

A CZEGLÉDI KOSSUTH-SZOBOR PÁLYATERVEI.

szavának hatása alatt mily lelkesedéssel kél fegyverre a nemzet. Monumentális talapzaton, mely Kann Gyula műépítész munkája, ábrázolja Kossuthot, térden alúl érő, hosszú mentében, egyszerű atillában, karddal oldalán, fődellen fölvel, a mint balkezét szívére téve, szónoklat közben előre mutat. Egyszerű, szinpadiaság nélküli ábrázolás s a mozdulat természetessége jellemzi e főalakot. A talapzat alján egy fődellen fejú magyar földmives búcsúzik honvédruhába öltözött, baljában lobogót tartó fiától. A két alak szépen fejezi ki Kossuth szónoklatának hatását.

A második díjat *Telcs* Ede mintája nyerte el, a mely szónoklata hevében ábrázolja Kossuthot, a mint kalpagját bal kezében tartva, jobbát magasra emeli. Mentjét messze lobogtatja a szél. A talapzat alján egy fiatal magyar férfi, kiegyenesített kaszával a kezében, rajongó lelkesedéssel néz fel Kossuthra, mintegy megfedekve nejről és kis gyermekéről, a kik mellette, a lépcsőfokon ülnek egy ekevason.

alacsonyítva érezném magamban a férfit — mondotta, — ha a házasságban az érzelmeimen kívül egyebet, anyagi szempontokat tekintenek.

Mindenben és mindenivel szemben egyformán igazságszerető volt, de meg is várta mindenkitől, hogy vele szemben is őszinte és igazmondó legyen.

Szülői iránt a legmélyesébb tisztelettel és szeretettel viseltetett; igazságügyminiszteré történt kinevezése alkalmából édes atyjához írt levelében fényes tanúságát adta ennek; mint példányképet említi ebben édesatyját, kitől, mint írja, lelki erőt, a becsület érzékének felismerését tanulta, és kéri édesatyja áldását, hogy állását lelkiismeretesen betölthesse.

Édesatyja erre a levélre a következőket írta neki:

Kedves édes fiam, Boldizsár! Február 27-én írott soraidat márczius 1-ső napján délután 3 órakor vettem, melyekre örömmel felelek.

Családi élete olyan tiszta és példás volt, melyhez hasonló csak igen keveseknek jut osztályrészül. Igaz ugyan, hogy ebben nagy része volt feleségének is, ki a szerénység és női jóság mintaképe volt.

A ki önzetlen hazafiságot, igazi emberszeretetet, nemes érzést és nagy igazságszeretetet akar tanulni, forduljon Horvát Boldizsár emlékeztetéséhez, a ki polgár volt egész életén át, idealista volt mindig, az igazságért harcolt, a mig élt.

S. R.

EGYETEMI SPORT-TELEP.

A budapesti egyetem ifjuságának néhány év óta alakított atletikai klubja új versenypályát rendezett be a «Lágymányos»-on, a hol a fővárosi tanács terjedelmes területet engedett át e célra. Ott terül el a pálya a Ferencz József-hídtól puskalövénnyire. Eggyoldalt a budai hegyek kecses villái tekintenek le rá, másoldalt a Duna hőmpölyög.

BORSZÜRÉS.

SZÜRETI KÉPEK. — Kiss Ferencz fényképe.

SZŐLŐSZEDŐ LÁNYOK.

NÉZŐKÖZSÉG AZ EGYETEMI ATHLETIKAI KLUB SPORT-TELEPÉNEK MEGNYITÁSÁN.

Az egyetemi sport-telepen futó-, ugró- és dobó pályák, tennis-groundok és egyéb pályák vannak, a középben pedig a football-pálya terül el. Csinos öltözék is van. A tribün és klubház tavasszal fog fölépülni.

Ezen a sport-telepen az egyetemi ifjuság minden nehézség nélkül mivelheti a sport minden ágát. A közel jövőben a klub csónakját is létesít.

Munka, tanulás után oda sereglik az egyetem ifjuságának nagy része, hogy szellemi munkában elfáradt testét-lelkét felfrissítse.

A *Budapesti Egyetemi Athletikai Klub* e sport-telepe szeptember 29-én nyílt meg ünnepélyesen. A miniszter képviseletében *Tóth Lajos* miniszteri tanácsos nyitotta meg a pályát. *Wlassits Gyula* közoktatási miniszter előző nap látogatta meg a pályát és elismerésére méltatta. A notabilitások közül megjelentek *Vécsey Tamás* rektor, *Concha Győző* dékán, *Klapáthy Jenő*, a klub alelnöke, és sok más egyetemi tanár. Rajtuk kívül pedig nagy közönség volt künn: egyetemi polgárok és sportszerek nagy számmal, és díszes hölgyközönség. Az érdeklődést meg is érdemelték az egyetemi athleták, mert a megnyitás alkalmából tartott nagyszabású nemzetközi athletikai versenyen a legtöbb diadalt ők aratták.

Szép számú küzdők állottak ki az értékes díjakért. Az egyetemi athletikai klub tagjai közül *Gajzágó* a távolugrásban, *Strausz* a diszkosz-vetésben, *Gönczy* a magasugrásban, *Vargha* a 120 yardos gátfutásban, mely bajnoki cízzel járt, nyertek első díjakat. A 100 yardos síkfutás első díját *Schuberth*, a magyar úszó-egylet tagja, a 220 yardos

handicapot *Wagner*, a budai tornaklub tagja nyerte. A negyed-mérföldes síkfutásban *Speidl* nyerte Magyarországot és évi bajnokságát. A súlydobásban a budai tornaklub versenyzője *Coray*, a három angol mérföldes síkfutásban *Brédl* lett a győztes.

Speidl Zoltán.

A MÜNCHENI REGENS-HERCZEG SZÍNHÁZ.

Ez év szeptember 28-án ért véget a Wagner-operai előadások első ciklusa, a mely az e czélra Münchenben épült Regens-herczeg-színházban (Prinz Regenten Theater) augusztus 21-én nyílt meg, nagy erkölcsi s talán még nagyobb anyagi sikerrel. Pedig első kezdetnek ez idén csak négy operát adhattak: A «nürnbergi dalnokok»-at, «Tristan és Isolde»-t, «Tannhäuser»-t és «Lohengrin»-t; mert Bayreuth-tal számolni kellett, a melylyel olyanforma szerződés áll fenn, hogy azon években, a mikor Bayreuthban játszanak, Münchenben csak olyan Wagner-operákat adhatnak, a melyek amott nem kerültek színre, de még így sem adhatják Wagner összes operáit, mert pl. a «Parcifal» előadására ez idő szerint még kizárólag a bayreuthi színház van jogosítva.

A Wagner-előadásokat a müncheni idegenforgalom fővádjában, augusztus-szeptember hónapokban tartják; az év többi részében ez a színház klasszikusan jó szindarabok számára leszállított árú délutáni előadásokra fog szolgálni; így érnek el vele kettős célt; az idegen forgalmat emelik s a szinművelés jó termékeit népszerűsítik.

A Wagner-színházat még a gyászos véget ért II. Lajos bajor király kívánta volna Münchenben, az Isar erdőborította balpartján dédelgetett kedvencének, Wagner Rikhárdnak Semper tervei szerint emelni; az ezen terv alapján készült, de kivitelre nem került minta ma is ott áll a bajor Nemzeti Múzeum II. Lajosról elnevezett termében.

A Wagner-zenének akkoriban még Németországban is nagyon sok ellenese volt, s a müncheni városi tanács a színház építésének tervét megbuktatta; Wagner pedig, királyi mecenásának bőkezű segítségével, Bayreuthban épített egy igen szerény templomot az ő műzsájának, a hova, mint a modern német zeneművészet mekkájába, azóta kétévénként ezren meg ezren vándorolnak.

A csendes kis bajor határszéli város azonban azt a sok idegen uri népet nem képes kellően befogadni: a drágaság óriási, az ellátás a lehető legrosszabb; százakra megy minden előadászon azoknak a száma, kik a közelebb fekvő nagyobb városokból, pl. Nürnbergből, csak az előadásra utaznak Bayreuthba. Az ezen okokból minden oldalról fölhangzott folytonos panasz volt bizonyára a «Regens-Herczeg» színház létesítésének egyik legfőbb indító oka; s akadt egy lelkes férfiú, Possart Ernő bajor kir. udv. színházi intendáns, ki a művészetek bőkezű mecenása, Luitpold regens-herczeg hathatós pártfogása mellett megküzdött minden nehézséggel s az új színházat a Heilmann és Littmann czég tervei szerint létrehozta.

De a társadalom is megtette kötelességét; az alapítók kamat nélküli kölcsön alakjában előlegezték a mintegy két millió márkára rugó építési költségeket. A színház ügyeinek vezetését pedig tíz évre az udvari színházak vezetősége vette át.

A színház belső berendezése a bayreuthi mintára készült; a padok amphitheatralisan emelkednek; a nézőtér egy kör segmentumának alakjával bír, oldalfalai egyenesek, azokat az emeleten csak 4—4 márványoszlop díszíti; minden harmadik padra egy bejáró ajtó van számítva; kárpitos-munka egyáltalán nem látható, még az ülőhelyek is tisztán fából vannak; más hely, mint a földszinti zártszékek s ezek mögött három udvari s négy a közönségnek szánt páholy az egész színházban nincs. Rendkívül kellemes hatású a teljesen elsüllyesztett s még ezenfelül a hallgatóságtól egy nagy hangfogóval elválasztott zenekar, a melynek játékát már az első sorban ülők is teljesen egybeolvadva élvezhetik.

Az elsőtől az utolsó padig egyenlően jól lát és hall az ember, ezért az összes földszinti helyeknek egy az árú, t. i. 20 márka; minden jegyen egy szelvény van, ez a ruhatári jegy, a mely ugyancsak az ülőhely számát viseli; a ruhatár fülkékre van osztva s mindegyikre óriás számokkal kiírva, mely számtól meddig teendők be a felöltők; ime a Kolumbus-tojás, hogy lehet az előadás végén minden tologást elkerülni.

Minden második napon van előadás. Az előadások d. u. öt órákor kezdődnek s 10—11-ig tartanak, a szerint, a milyen hosszúk az illető operák; és csodálatos, hogy nem fárasztók, valószínűleg azért, mert minden felvonásköz egy-egy félóráig tart; ekkor az egész hallgatóság kitolva a széles folyosókra s a nagy étterembe s ezen időközökben folyik a szokásos színházi élet, a vidám fecsegés. A felvonás kezdete előtt azután se csepengetés, se kopogás nincs, hanem öt-öt percnyi időközökben trombitaszó hirdeti künn a folyosókra a felvonás vezérlo motívumát; a közönség erre a jelre betolva, pár percetel a második kürtzó után a nézőtér elsőtétül s a közönség néma csendben figyel az előadásra. Egyáltalán jellemző az, hogy ebbe a színházba mindenki a darab kedvéért megy.

Nem vagyok Wagner-rajongó, de el nem zárkozhattam amaz érzés elől, hogy abszolút jó előadást hallok s úgy láttam, az egész hallgató közönségnek is ez volt a benyomása; ének, játék, korhű kiállítás, zenekar mind egyaránt hozzájárultak ezen érzéshez.

A helyek magas ára mellett is, az összes zártszékek mindig el voltak foglalva olyannyira, hogy már az előző napon kellett helyről gondoskodni. Az 1040 helyből csak ezret számitva, egy-egy előadásra 20,000 márka esik, minthogy pedig húsz előadás volt, az ezidő Wagner-cyklus bruttó bevételei 400,000 márkára tehetők; magában véve nagy összeg, de ha vesszük, hogy a ciklusra 15 énekesnő és 23 énekes volt szerződve, — ha még hozzávesszük a kardalnokokat, a zenekart, az egész színházi személyzetet s az egyéb napi költségeket, bizony kevés maradhatott a befizetett kamatnélküli építési kölcsön törlesztésére; de a mi ennél a bajorokra nézve sokkal fontosabb, München városa egy rendkívül érdekes, művészi becsü látványosság révén újabb vonzó erőt nyert.

—mr—

SZATHMÁRY ÁRPÁD.

(† 1901. okt. 7.)

Meghalt egy szeretetreméltó szinpad nagybácsi, egy derék művészzsel ismét szegényebb színezetünk. Csaknem negyven esztendőn keresztül vidította jóizum humorával a magyar közönséget. Szomorokodva, fájón temették el.

A kinek annyi vig órát köszönhetünk, Szathmáry Árpád, a Víg-színház tagja, a való életben zárkozott ember volt, a kin gyakran erőt vett az egyedül álló emberek komorsága. Egyes-egyedül, árván küzdötte végig az életet.

Anyja a Nemzeti Színház hajdanta oly híres komikája, Szathmáry-Latkóczy né volt. 1844-ben született. Korán elkerült az édesanyja mellől, korán megtanulta, mi a nélkülözés. Húsz éves korán vasárnap segéd volt Kassán. Akkor aztán már nem tudott tovább ellenállani a vágyakozásának s beállott kóristának Latabár kassai színi direktor társulatához. Évekig énekelt a kórusban, a míg tehetségét fölfedezték. De mennyit kellett addig tűrni, mélkülni, a míg a közönség szeretetébe felküzdötte magát. De végre is sikerült. Vidéken, a hol csak megfordult, Debreczenben, Kolozsvárt, Nagy-Váradon, Aradon, Szegeden, szerették magyaros humoráért, eredetiségeért. Egyszerű eszközökkel érte el sikereit, az életet játszotta a szinpadon. A ki látta a vén cigányt, az öreg esikóst, Gonosz Pista, a

A MÜNCHENI REGENS-HERCZEG SZÍNHÁZ.

gelecséri pusztabíró, vagy Nyomárkai («Beesület szegénye») szerepében, a ki látta mint Falstaffot, Daxelmayert vagy Hamzát, az nem felejt el egyhamar. 1884-ben fölhívták a fővárosba a Népszínházhoz. De nem érezte jól magát idefenn, visszakiáltkozott a vidékre s előbb a kolozsvári nemzeti színháznál, majd 1894—1896-ig Szegeden és Debreczenben működött. Mikor 1896-ban a Víg-színház megalapították, ismét felhozták. Nem szívesen jött, bár nagyobb fizetést kínáltak neki. Végre azonban mégis engedett a hívásnak.

A kik ismerték, megszerették. Általában «Szatyri bácsi»-nak hívták. Szatyri bácsi kérkedett a szegénységével. Hogy szegény volt, nem csoda, mert mindenét elosztogatta a szerződés nélküli vidéki kollégáknak. A lakása úgy volt berendezve, hogy ott mindig el lehetett szállásolni egy-két nyomorogó pályatársat.

Most már nem látjuk többé, nem vidít fel többé. Október 7-én hunyt el a Rókus-kórházban, hová súlyos baját gyógyítani ment.

A derék művész holtestét a Víg-színház előcsarnokában helyezték ravatalra, s onnan temették el a hó 8-án. A város dísz sírhelyet adott neki a kerepesi-úti temetőben. A koporsót elhaltak koszorúkkal, s a színházak tagjai rendkívül nagy számmal jelentek meg temetésén.

A VÁLASZTÁSOK UTÁN.

Olyanok már a kerületek, mint a szőlők szüret után. Meg vannak koppaszva, a szedők, puttonyosok zaja elnémült, csak egyes tallózók bujkálnak még az üres tőkék körül: hátha találnak egy-két ott maradt fürtöcskét. Némelyik talál is s boldog lesz általa, de a nagyközönség kevesebbet törődik már vele, megint más valami keríti hatalmába az érdeklődését; csak amugy futtában emlékszik már vissza a szavazat-vadászlat különféle módjaira, a fáradhatatlan, gyalog, biciklín, bérkocsin, automobilen, bolti taligán s egyéb alkalmatosságokon nyargalászó kortesekre, a győzedelmes jelöltnek adott fáklásmenetekre s más effélékre. Az utca is megszűnt

olvasó-kaszinó lenni; oda a rikkancok boldog ideje, midőn egy kiállításra tíz ujságot adtak el, most meg tízet kiáltanak, míg egy számnak gazdája akad.

Hanem ha az emlékezet csak néha száll is már vissza az elmúlt izgalmas napokra, egy-egy megbukott vagy beválasztott érdekesebb egyéniség sorsa iránt még mindig elég nagy az érdeklődés.

Ezek közül aligha emlegetnek egyet-egyet annyit, mint az akosfalvai kerület váratlanul megválasztott képviselőjét, *Makkai Zsigmondot*.

Pedig hát vajmi keveset tudni róla, a mi nem is csoda, mert eddig lakostársain s a környékbelieken kívül alig ismerte valaki. Középkorú, izmos, magyaros képű ember, van Baczka-Madarason egy kis háza és 11 hold földcskéje, melynek művelésén kívül apró vállalkozásokkal is foglalkozott, nevezetesen hidakat s más efféléket építtetett a megyének s községeknek. Különben három elemi osztályt végzett és egy időben falusi bíróságot is viselt.

Bizonnyára feltűnő alakja lesz az új képviselőháznak, mert kijelentette, hogy népies székely viseletét ezután is meg fogja tartani, s habár most már «nagyságos ur» lesz is, úgy fogjuk őt majd a többi honatya közt zékében, fehér abaposztó harisnyában, fekete rojtos nyakkendővel, hosszuszárú csizmában látni s tanácskozni az ország sorsa, állapota felől.

ŐSZI DIVAT.

Mint minden évben, ezidén is nagy változást hozott a szeptember. A nyári hónapokban szinte kihalt utcákon ma mindenfelé gyermekek nyüzsgenek az iskolák felé; s az apró lábak nyomában sietnek az apák, mamák és nővérek, kiket a kis diákok félbeszakadt vakációja hozott vissza oly tömegesen a fővárosba.

Tróasztalomra még egy-egy nyáriasan meleg nap-sugar rajzolja rá a csipkefüggöny mintáját, de ugyanazt a függönyt olykor hús fuvallat rebenté már meg, mely gyöngén megborzongat engem. A nyár elmúlását s a komor ős beköszöntét jelenti ez a hús fuvallat.

VERSENYDÍJAK.

SÜLYDOBÁS.

FÉNYKÉPEK AZ EGYETEMI ATHLETIKAI KLUB SPORT-TELEPÉNEK MEGNYITÁSÁRÓL.

A MÜNCHENI REGENS-HERCZEG SZÍNHÁZ NÉZŐTÉRE.

A MÜNCHENI REGENS-HERCZEG SZÍNHÁZ NAGY ÉTTERME.

Kedvenceink, a csipkés, kecses nyári ruhák hirtelen eltűntek a szekrények mélyében s helyükbe a sikkes, egyszerű utcai toleettek léptek. Mert há- bár a családony napsugarak mutatkoznak is még, a lombhullás havában már nem elegáns a battiszt, vászon és linonruha.

Az őszi ruhák egész tömege került már ki a ki- tünő izléséről régóta híres *Monasterly és Kuzmik utódainak*, cs. és kir. udvari szállítóknak műtermé- ből. Egymás után mutatják be ott a már elkészült szebbnél-szebb modelleket. S ha oda megyünk, akkor látjuk csak igazán, milyen divat-forradalmat, milyen lázas, éjjel-nappal tartó munkát okoz a saison változás. *Pertik Béla*, a cég főnöke ugyanis már hetek óta Párisban időzik, serényen gyűjti és küldi haza a legszebb újdonságokat és legfrissebb divathíreket.

Ez utóbbiak szerint soha több prémium nem visel- tek a nők, mint az ideai télen viselni fognak. Nagy, nehéz köpenyek készülnek prémiumból, azonfelül gallérok, bolero, hajtókák, a szoknyába inkrusztált nagyon magas handeak, sőt Chantilly-csipkére al- kalmazott hímezések is készülnek a legkülönfélébb szőrmefajokból.

Például: chinchillával inkrusztált Cluny arany- csipke vagy czoboly és breitschwanzal színt arany guipure-csipke páratlan eleganciával színté káprázatos fényűzést képviselnek.

A szövetek közül teljesen megtartotta divatos voltát a homespun, csak hogy a tavalyinál sokkal bolhosabb és puhább. Azonfelül kedvelt lesz a Himalaya, Gioré és a finom posztó.

Szín dolgában sokat fogjuk látni a télen szinte nélkülözhetetlen feketét, a sötétkéket, vöröset és sötétzürkét, de divatszínnek a barnát jelölik. S a szövetek csaknem kivétel nélkül más, különféle színekkel mákozottak és bolhozottak.

Az aljak szabásában nagy és átvös reformot akar- nak megvalósítani a párisi divatművészek. Min- den áron arra törekednek, hogy az elegáns, mérv- adó hölgyek útján kizárólag a rövid, kerek ruhát viseljük. Két különböző hosszúságban készülnek az új fazonok. A feltűnően rövid szabásúak 5—10 centiméterrel emelkednek a föld felé s így nem érintik azt. A középhosszúak a földig érnek le; azaz ha az alj hossza elől 100 centiméter, hátul is ugyanennyi.

Es alkalmasint ez a praktikus juste-milieu, az arany közepűt lesz a legdivatosabb. Mert nehezen képzelhető, hogy az uszályos ruhákról egyszerre a feltűnően rövid szoknyákra csapna át a hölgyek izlése.

A kosztürmuhák egymástól élesen eltérő fazonok szerint készülnek. Elsősorban vétekedik a bolero, a térdig érő zsákforma s a testhez álló, toldott szár- nyú kabát. És bár sokan lelkésülten esküsznek az utóbbi diadalára, alkalmasint a nők régi kedven- ce, a bolero fog győzni.

Egyik mellékelt ábra is két ilyen genreből, a Monasterly és Kuzmik utódainak műtermében készült toleettet mutat be.

Az egyik finom szürke posztóból van. Az alját négyzetes apró szegélyek osztják széles ékekre, míg alul kecses aczellhímzés zárja le azokat. Körül öt széles bandeau fut, melyek közül a középső fekete bár- sonyból szabott. A fekete bársonyjaquette hátul és oldalt kabátot, elől pedig csücskös bolero-t képez. Mellénye fehér posztó, fényes aczellhímzéssel és széles chinchilla-hajtókákkal. Aczellhímzésű chinois szalaggal díszített széles nemezkalap, fehér tollé- kel, Chinchilla-karmantyú.

A másik ruha havannabarna homespunból ké- szült, sötétebb bársonnyal. Ez utóbbiból két rövid ék az alján és belőle dupla bársonybandeau fut ki. A boleroszerű kis kabát kettős gombsorral záródik, melynek két oldalán alul keskeny, felfelé szélesedő ékalakú bársonydísz van. A hajtókák s a gallér szin- tén bársonyból készülnek s alóluk kifehérik a tailo- dressnél nélkülözhetetlen kemény férgallér. Három- szög, barna bársonykalap selyemmel és barna tollal.

Bemutatjuk még egy legújabb divatú kalap raj- zát s egy pár kedves gyermek-képet, melyek párisi divatüzletek kirakataiban láthatók. S. Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Újabb költemények, írta Nagy Károly, Makó, 1901. Ugy látszik, a szerző kedvvel és kitartással áldoz a művészetnek, hogy most újabb gyűjteményével áll elő. Hozzátehetjük azt is, hogy nem minden te- hetség nélkül. Ideális zuma rokonszenves teszi az olvasó előtt, egy-két hangjában őszinte érzés is szó- lal meg, egy-egy frissebb, újszerűbb fordulata is akad. Nagy hibája azonban, hogy nem elég természetes, szeret kis dolgokról nagy hangon beszélni, olykor egész ódai bevételrel mond el olyan dolgokat, melyek legfeljebb egy kis dalra adnának elegendő tárgyat. Talán ez viszi a böszöndésű veszedelmébe is. Van a kötetben egy-két vers, melyek mintha csak azoknak a hangzatos szavaknak kedvéért irattak volna, me-

SZATHMÁRY ÁRPÁD.

lyeket használ bennük. Hangulata keserű, az életet sivárnak látja, de ez elkeseredés okait, jogosult vol- tát nem tárja az olvasó elé s így gyakran üres pan- naszkodásnak tűnik fel éneke. Szeret a szerelemről dalolni, de nem vesszük észre, hogy ez érzés mé- lyebb nyomokat hagyott volna lelkében. Legsike- rültebb néhány szatirikus verse, melyekben a mai társadalomban elharapózott léhaságot rajzolja. Nép- dalai sokkal kevésbé sikerültek, legnagyobb részük alig egyéb üres rimpingetésnél. Verselése általában elég ügyes, szereti és jól, változatosan tudja hasz- nálni az ütemes magyar verset. A kötet ára egy forint. Mutatványul álljon itt belőle a következő vers:

Szeretem a sötét éjjet.

Szeretem a sötét éjjet
Ha a lármás, mozgó élet
Nyugalomra dőlni ment.
A holdnak sincs fényugára,
Ej borul mind a négy tájra,
A világot ulti esend.

Mindenütt esend. Éj körültem
Világit csak lámpafényem
S elmerengve oivasok.
Gyorsröpuve jár a lelkem
Évek ezrén s a jelenben —
Elbeszélni volna sok!

Vagy ha pamlagomra dölve
Elgomolyg a pipa füstje
S nézem, a mint száll tova,
Rágondolok kedvesemre
S érzi lelkem: „mindörökre,
Mindörökre, vagy soha!”

Csöndes zörgés ablakomnál...
Ki az, a ki odakünn jár?
Kedvesemnek lelke vár!
Kis madárka szárnya surran,
Elfáradt a hosszú útbán —
Pihenés a vágya már.

Bebocsátom kérés nélkül,
Szíve lángol szerelmétől,
Ajkan forró csókja ég,
Edes percek elsuhanak,
Összeforra veszem, ajkak:
Oh ne távozz, oh ne még!

S hogyha fényes kocsijára
A hajnalnak szép királya
Útra menni, már fölül:
Vége lesz az édességnek,
A varázsló, kedves lélek
Mint a lepke, elröpül!

Szeretem a sötét éjjet; —
A szerelmes hí szívének
Egy kis álom, égi kéj!
Midőn nyomnak súlyos gondok,
Számaltanszor felsőhajtók:
Bárcsak volna mindig éj!...

A Budapesti Szemle októberi füzetében *Becker* Fülöp Ágost nagyobb dolgozatot közöl Rousseauroól, kinek önletrajzi vallomása egész irodalmat támasz- tott, mely helyreigazításokkal és kiegészítésekkel akar mélyebben hozzáférközni a nagy ember belső

világához. *Becker* is ily szempontból ír Rousseauroól és hatásáról. *Thallóczy* Lajos 'Tanulmányok a Balkán-félsziget telepedési története köréből' című akadémiai székfoglaló értekezéséből a máso- dik és befejező rész olvasható a vlach, illetőleg a rumun kérdés elméletéről. A kitűnő tudós nem tár- gyalja bővebben a vlach-kérdést, csak főbb termé- keire mutat annak a bő irodalomnak, mely annyi idevonatkozó munkát mutat fel s melyekből meg lehet állapítani, hogy a mai rumunység megalakulását a Balkán-félszigeten kell keresni. A rumun- ság megalakulására, vándorútjaira igen fontos és sok tekintetben világot vető a régi római gazdasági rendszer és pásztortétel beható ismerete s ezeket állítja most élénk Thallóczy nagy gondnal, kimerítő- tően s mégis tömören összeszedve, a mely hivatva van a még teljesen mindig eldöntetlen kérdés tisztázásához nagyban hozzájárulni. A füzet további tartalma:

Wildner Ödön 'Barzelotti könyve Taine Bölesé- szete' czímen egy jeles olasz tudósak tavaly meg- jelent művét ismerteti. 'Az élet útjai' című orosz regényből *Ambrozovics* Dezső fordításában a negye- dik közleményt kapjuk. *Vargha* Gyula 'Vigasztalás' című melancholikus költeménye mellett a francia Germain-Lacour 'Sugarak' költeményét kapjuk *Béry* Gyula fordításában. *Petronius* név alatt pedig 'Küzdelem a magyar liturgiáért' czi- men részletesen megismerkedünk a görög katholi- kusok magyarországi történetével s a hazafias moz- galommal, mely a magyar hívek számára magyar oltári nyelvet kíván. *Petronius* egyszeresmind bőven utal az épen most megjelent nagy könyvre: 'Emlék- könyv a görög szertartású katolikus magyarok római zarandoklatáról.' Az 'Ertejtítő' című könyv- ismertető rovat Szalay Károly, Tóth Bóné és Miklós Elemér verses kötetivel foglalkozik és Szalay 'A magam útján' czi- men megjelent költeményeiről emlékezik meg leg több elismeréssel. A 'Badapesti Szemle' előfizetési ára egész évre 24, fél évre 12 korona.

Ugy, a mint volt. *Elbeszélések*. Irta G. Büttner *Julia*. A kötet tíz elbeszélést tartalmaz, melyek tár- gya mind a való életből van merítve, azonban az író nő nem a naturalisták tollával dolgozott s mű- vein mindenütt megérzik a nő finom gyöngédsége s darabjain általában a költészet s vallásos világné- zet dereng át. A kötet tartalma nem érdekfeszítő, idegizgató, hanem annál kellemesebb olvasmány; előadása egyszerűségében is nemes, izléses. A köny- vet, melynek ára csinos keménykötésben egy korona; mint a 'Családi regénytár' 13-ik kötetét a Szent- István-Társulat adta ki.

Judith könyve. *Elbeszélések*. Irta *Malonyay* Dezső. Tizenhárom gonddal írt elbeszélést foglal- tatik a könyvben, mely Singer és Wolfner kiadá- sában jelent meg s kemény kötésben 1 koronáért kapható.

A 'Tisztviselő életből' cím alatt harmincegy rövid elbeszélést, rajzot adott ki egy jókora kötetben *Csik- vári Jákó*. Hősei, történetei mind a hivatalnok emberek világából valók. Ezt a világot a maga bajai- val, örömeivel, küzdelmeivel, az író jól festi. Erdeme, hogy nem elfogult; látja a szomorút, de látja a ke- lelemest, a vigasztalót is és melegen, közvetlenül szól mind a kettőről. Noha tárgyait mind egy osztály életéből vette, a könyv nem áll semmiféle külön czélnél szolgálatában. Vidám és szomorú, tréfás és érzelmes elbeszélések váltakoznak egymással a kö- tetben. Különösen érdekes lehet azoknak, a kiknek a világból a képei valók.

Magyar írók élete és munkái. A magyar tudó- mányos akadémia megbízásából írta *Szimyei* Jó- zsef, kir. tanácsos, a magyar nemzeti múzeumi hir- lapkönyvtár őr; megjelent a 69. füzet (VIII. kötet 5. füze), mely a *Markovits és Máté* nevek közé eső 200 írónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 69 füzetben 14,540 írónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka *Hor- nyánszky* Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

Az ipari munkások baleset ellen való biztosí- tása külföldön. Irta dr. *Békésy* Sándor. A szerző, ki mint m. kir. ipari főfelügyelő, a balesetbiztosítás kérdését is tanulmányozás tárgyává tette, e dolgo- zatában a nagyközönséget kívánja tájékoztatni a munkások balesetbiztosítására vonatkozó külföldi törvényhozásról s az e kérdésben figyelembe veendő főbb szempontokról. A gondosan megírt füzet a Franklin-Társulatnál jelent meg s ára 2 korona.

Magyarország elmebeteg ügye 1900-ban. A szerencsétlen elmebetegségről szól ez a magyar,

GYERMEK ÖLTÖZET.

NEMEZ KALAP TOLLAL ÉS BÁRSZONY SZALAGOKKAL.

TÉLI KALAP FIATAL LÁNYKÁNAK.

német és francia nyelven megjelent füzet, a melyet a belügyminisztérium adott ki.

A szomorú adatokat tartalmazó könyv nem- csak az élőhalottak nagy számáról tesz jelentést, hanem rámutat a társadalmi állapotokra is, melyek- ből erednek. A szörnyű baj egyre növekszik s a betegek elhelyezésére nincs elég hely. Az élet küz- delmeire és lelki megrázkódásaira következő ki- merülést adja a legtöbb szerencsétlen, főleg a közép- osztályból, a hol a mindennapi élet mindennapi új küzdelmet jelent. És a kor képét tükrözi vissza akkor is, mikor ijedősen mutatja föl a terjedő hűdéses elmezavarok a nőknél való szaporodását. Az arany azt az emelkedést mutatja, a melylyel erősebben vesznek részt a nők a megélhetés küzdelmében. Azt a tapasztalatot, hogy az elmebetegség a nőtleneket és hajadonokat támadja meg leginkább, a múlt év adatai is megerősítik. A többség ez állapotban mu- tatkozik és a mennyiben megfelelő adatok rendelkezésre nem állnak, csak hozzávetőleg mondható, hogy az elmebaj házasságnál aránylag ritkábban mutatkozik. Az egész országban a múlt év folyamán az állami elmeügyintézetekben, a kórházak elme- beteg osztályán, egy magányügyintézetben és a kolozsvári klinikán összesen 7485 elmebeteg talált intézeti elhelyezést, 2995 elmebeteg elbocsátottak, úgy, hogy az év végén 4590 maradt intézeti ápolás- ban. A tanulságos könyvből a társadalmi állapotok vizsgálója, a közegészség ügye iránt érdeklődő szom- orú adatokat talál a könyv hibás magyarságá- ról is. Sokszor alig lehet megérteni.

Az 'Állatok világa' című nagy vállalatnak most jelent meg 36-ik füze, mely a hödfélékről, pelékéről s egerokről mond el sok érdekes részletet. A számos kitűnő szöveggel kívül egy műlap is van a füzethez csatolva, mely egy csoport vizimala- czot tántet fel. Az 'Állatok világa'-t, több jeles tudós közreműködésével dr. *Méhely* Lajos szerkeszti s a Légrády-testvérek adják ki. Ára egy füzetnek 80 fillér.

Nemzeti Színház. *Rákosi* Viktor, a kit Sipulusz nevében mint humoristát jól ismer a közönség, és *Guthi* Soma mint bohózat-író társak jelentek meg 'Napoleon ösém', 'Jupiter és társa' című bohóságokkal. Október 4-ikén a Nemzeti Színház- ban 'A sasok' címűen adtak tolluk először vigjáté- kot, szintén nevezett bohózatot, mely ugyan a bu- dapesti többi színházakban inkább helyén volna, de a Nemzeti Színház idegen bohózatoknak is elég sok- szor adott már helyet. Ezúttal magyar bohózat fér- között be.

'A Sasok' hőse három Sas nevű ur, kik közül kettő derék ember, a harmadik azonban léha fráter. Ennyit a darab címéről. Lényege pedig az, hogy *Forray* Gábor műépítész gyanakodik, féltékenyke- dik a feleségére, holott semmi oka sincs rá, csak mert lehetetlennek tartja, hogy olyan szép asszony csalta ne legyen. A mikor pedig csakugyan meg van rá az oka, a toporzékoló természetű férj épen akkor úgy látja, hogy semmi gyanu nem lehet oka és megnyugszik, megszilidul. *Forray* Gábor rögesz- méje, a felesége udvarlói után való kutatás, a Sasok igazán vigjátéki légkörébe átmenő események; —

ezek a bohózatos történet útjai, melyeken sok vidámsággal halad a történet, közben pedig nevet- tető ötletekben és túlzásokban részesül a közönség. Ugy a szerzők, mint a szereplők elég sok tapsot nyertek. *Lánczy* Ilka a méltatlanul gyanúsított szép asszonyt finomsággal játszotta; a férj *Nádai* nék egy jó új szerepe; a három Sas *Császár*-ban, *Ujházi* ban és *Zilah*-ban talált kitűnő személyesítőre, *Ró- zsahegyi* pedig egy bárgyú alakot ügyesen szemé- lyesített. Kisebb szerepekben *Boros* Ferike és *Fa- ludi* Antal tetszettek.

Népszínház. Október 4-ikén a *Katalin* eredeti operette jó sikerrel került színre. Szerevőgét dr. *Béldi*

codik a nagy orosz birodalom fölött, de neki is meg- van a maga zsarnoka: a szerelem.

A czárnó lovagja ez idő szerint *Guurackij* gróf, de a hatalmas és szép asszony szemet vet egy francia származású hadnagyr, *Germain Duplessire*-ra (a kit *Küry* Klára személyesít). Csakhogy a kis hadnagy nagyon szerelmes egy orosz bojár lányába, *Aniczába*, a kit a szülők kolostorba rejtettek előle, de ő onnan megszökteti s a czári udvarnál mint hűgát mutatja be. A czárnó azonban hatalmas, a ki parancsol a hadnagynak, de emlékül egy gyűrűt ad neki, olyan bővös szert, mely régi eredetű mesékben mindig csodát mivel. A féltékeny *Guurackij* a kis hadnagyot

TÉLI ÉS ŐSZI ÖLTÖZÉKEK.

Csonka G. marosvásárhelyi fényképe után.

MAKKAI ZSIGMOND, AZ ÁKOSFALVI KERÜLET ORSZÁG-
GYŰLÉSI KÉPVISELŐJE.

ügy elrágalmazza Katalin csárón előtt, hogy ez halálra ítéli s ki is végeznék, ha nem volna meg a gyűrű. A halálra ítelt a gyűrűt a csárónhoz küldi, a ki megéri jelentését, a hadnagy kegyelmet kap és boldog lesz Anicával. A szöveg inkább formás, mint elmesé, de nem száraz. *Fejér Jenő* írt hozzá zenét s ezt is jól fogadta a közönség. A két szerzőt többször kitapsolták. A szereplők közül a legtöbb művészettel *Hegyi Aranka* (a csárón) oldotta meg feladatát, játékaiban, énekeiben. Nagy sikere volt *Kury Klárának* is (a hadnagy) és dévaj vídamsággal játszotta *Bojár Ternaka* az Anicia szerepét. *Szirmai és Német József* játszták a többi két nagyobb szerepet. Az új operette a következő előadásokon is nagy közönséget vonzott. Katalin szerepét az október 9-iki előadásokon az operaszínház tagja, *Semsei Mariska* a. énekelte mint vendég s a zenei részeket sok finomsággal dolgozta ki.

Vigszínház. Szeptember 27-ikén került színre a *«Sziwens»* című francia bohózat. Hennequin és Bilhaud írta, Molnár Ferenc fordította. Léha, frivol darab alapjában, de szellemes, ügyes feldolgozásával megnyeri a közönséget. Itt azonos nevetnek, hogy egy fiatal asszony hogyan vezeti orránál fogva a férjét és az udvarlót. A két francia szerző sok finomsággal írta meg és jól tudnak szindarabot írni, de hát kérdés: mennyit és mit lehet megbocsátani a morál rovására az elmésségnek és leleményességnek. Az öreg Montureuxnek van egy csinos felesége, Antoinette; az őreg úr csak a régiségeket szereti, míg az asszony épen nem és szívesen fogadja a fiatal Grisolles udvarlását. Egy darabig Grisolles nem ismeri a férjét, de a feleség biztatására megismerkedik vele. A férjnek rendkívül megtetszik a fiatal ember, annyira, hogy nem is tud nála nélkül lenni, mindig vele van. Így Antoinette és Grisolles nem is találkoznak. Az asszony most már azt kívánja, hogy Grisolles veszen össze az úrval, de az lehetetlen. Montureux eltűr mindent a fiatal embertől. E közben másik fiatal ember jön a házba, a ki beleszeret Antoinettebe. Az asszony megjéjj, hogy ezt is megszereti férje, tehát hogy ennek elejét vegye, összevesz a fiatal emberrel, kiutasítja a házból és Grisolles most már lehet az öreg régiségbuvár barátja. A közreműködők, főleg *Caillag Teréz, Göth és Balassa* a sikamlós darab szerepeiben óvatosan és izléssel adták s enyhítették az éles helyeket.

A Vigszínház vígjáték-pályázata. A budapesti nemzeti társaság 500 koronás pályadíjat tűzött ki a Vigszínház újdán egyfelvonásos vígjátékra. Beérkezett *101 pályamű.* Az eredményt október 6-ikán hirdették ki. A jutalmat *«Az almafa»* című vígjátékra ítélték oda, melynek szerzője *ifj. Bokor József*, az ismert színműíró és zeneszerző. Második helyen a *«Tűzpróba»* című vígjáték, azután pedig a *«Vetélytársak»* és *«Késik a vonat»* című darabok nyertek díszretet.

Uránia-színház. Irmei Ferenc, egy régen hallgatott író, ki jól ismeri Rómát, tanulságos látványosságot írt az Uránia-színháznak *«Róma»* című alatt, s jó hatással mutatott be e h először. A színház 180 darab eredeti felvételét napjaink Rómában, s ezek a képek mind tisztábbak, elevebbek, mint a

melyeket eddig másolatban használtak. Látni a régi Róma műemlékeit, szobrászati és festészeti remekait, s az új Róma mozgalmas utcáit.

A darab három részre oszlik. Az első részben a Porta del Popolón érkezünk a városba. A korzón áthaladva a tereknek egész sorát ejtjük utunkba.

Ezután a szerző a Kapitólumba vezet, a melynek gazdag szoborgyűjteményét mutatja be. Majd ismét az utcára térünk vissza, a hol megismerkedünk a római utcái alakok tarka képével. A második szakaszban a római fórumon vagyunk s itt egész képsorozatban látjuk a Róma nagyszerű történelméről regélő romokat. Majd az óriási méretű amfiteátrumot látjuk, melyben Néro tartotta a cirkuszi előadásokat. A Laterán és Borghese paloták gazdag műkincseinek megismerése után végre a Vatikánba jutunk. Itt vagy husz képen látjuk magát a Vatikánt és a Vatikánban lévő páratlan műemlékeket. A harmadik szakaszban a római élet s a kiránduló helyek színes és eleven képei szórakoztatják a nézőt. Irmei a képekhez érdekes és vonzó történeti magyarázattal szolgált, a melylyel állandóan ébren tartotta a közönség figyelmét. A darab megérdemelt sikert aratott s a színházban megjelent nagyszámú közönség minden szakasz után zajos tapsal fejezte ki tetszését.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 7-én kezdte meg heti üléseit a nyári szünetek alatt. Ekkor ket-tős ülés volt. Az összes ülésen a szeptember 30-iki határidővel lejárt pályázatokra érkezett műveket jelentették be. Az első osztály ülésén azután két felolvasással.

Az összes ülésen báró *Eötvös Loránd* elnök üdvözölte az Akadémia tagjait. *Szily Kálmán* főtitkár pedig az Akadémiát Szilágyi Dezső és Pulszky Ágost halálával ért súlyos veszteségről emlékezett meg; a második osztályt illeti, hogy a két nevezetes halott fölött tartandó emlékezésről intézkedjék. A főtitkár ezután a pályázatokról tett jelentést. A Semsey Andortól tíz pályakezre egyenként 20,000 koronával kitűzött jutalomra alig érkezett munka; a közgazdasági feladatra érkezett kettő, a növénytanra egy, a történelmi és egy; nincs pályázó a magyar nyelvi, magyar irodalomtörténeti, a magyar archeologiai, a magyar földrajzi, a geologiai, mineralógiai és az állattani feladatokra. Színműre, versre ellenben most is sok pályázók. A *Teleki-djira* (szomorújáték) huszonhat drámaíró pályázik, a *Nádasdy-djira* (elbeszélő költemény) pedig 32. A hazafias költeményre kitűzött *Farkas-Raskó-djirt* 54-en versenyeznek. A *Péczely-féle pályázatra* (nyomatásban megjelent történeti regények) csak Sziklay János jelentkezett. A *«A testvérek»* című regényével; de az utóbbi években megjelent regények pályázókra tekintetnek. A vígjátékra kitűzött *Karácsony-djira* (200 arany) tizenkét munkát adtak be. A *Gorove-djira* (a művészet és erkölcs viszonya egymáshoz) négy pályázó akadt. A régi ködök forrásait csak egy tudós kutatta abban a reményben, hogy megnyeri vele az *Ipoly-djirt*. Egy bácsimegyei községnek, *Román-Petrénék* 1000 koronás díját annak fogadják odaadni, a ki román nyelvek számára a legjobb magyar nyelvtani írja; hat pályázó van: Ancusa Romulus, Boisseré O., dr. Alexis György, Loránd János, Láng Mihály és egy névtelen. A mezőgazdasági üzemeknek a népesedésre való hatásukat pályázó fejtegette az első magyar általános biztositó társaság díjért. A kereskedelmi csarnoktól a kicsinyben való kereskedés fejtegetésére kitűzött díjért ketten pályáznak. A *Lukács Krisztina-djira* Munkácsi Bernát és Kunos Ignác pályáztak. *«A magyar nyelv török elemei»* című két kötetes munkával. Végül a titkár bemutatja *Bartal* Antalnak megjelent nagy művét, a *magyarországi középkori latin-szótárát*. Ez alkalmából báró *Eötvös* elnök melegen üdvözölte az ősz tudóst.

A teljes első végzetével *Heinrich* Gusztáv elnökölésével az I. osztály ülése következett, melynek első felolvasója *Szinnyei József* volt, ki *«Az első magyar bibliográfus»* címen székfoglalót tartott. Sándor Istvánról, első bibliográfusunkról eddigelő igen keveset tudunk, pádig megérdekl, hogy életével és munkásságával tüzesebben foglalkozunk. Szinnyei József megadta az elfelejtett írónak a megérdemelt elismerést. Lukai és Szalvnicai Sándor István Lukán született, Nyitra megyében 1750-ben, előkelő nemes családból. A gazdag nemes úr, midőn birtokát örökölte, elhatározta, hogy az akkor fejledező magyar irodalomnak szenteli életét és vagyonát. Ezt annál könnyebben tehette, mert magánosan élt és családot nem alapított. Külföldön nagy utazásokat tett, s tapasztalatait névtelenül ki is adta. Írt sok verset, fordított is több munkát, 1791-ben megindította *«Sokféle»* című folyóiratát, melyben az olvasmányiból, tapasztalataiból merített különböző dolgokat 1808-ig, mind a 12 kötetét maga írta meg encyclopedikus cikkekben. Legnevezetesebb munkája az 1803-ban megjelent *«Magyar Könyvesház»*, mely az első magyar bibliográfia.

Goró Lajos rajza.

Fáklyás tisztelgés egy megválasztott képviselő lakása előtt.

Ez a mű 3621 könyvczimet tartalmaz, a XVI-XVIII. századból. Míg használják irodalomtörténetünk bűvárai. A felolvasó érdekesen ismertette Sándor levelezését, különösen Révai Miklóssal, a nagy hírű magyar nyelvtudóssal, kinek macenása volt. A derék férfiú szomorú véget ért: agyonlőtte magát bécsi lakásán 1815 március 29-én. Tetteinek oka életuntság lehetett. Vagyonát jótékony czeleokra hagyta. A felállítandó Akadémiának 20,000 frtot testált s annak hagyta nagy könyvtárát, pénz- és képgyűjteményét is. Ezt a nevezetes hagyományt az 1827-iki országgyűlés törvénybe iktatta. Az érdekes előadást nagy tetszéssel fogadták. *Hegedus* István mutatott be azután egy eddig ismeretlen gyászbeszédet, melyet Mátyás király magasztalására Garzoni bolognai egyetemi tanár írt.

MI ÚJSÁG?

Kérem. A *«Vasárnapi Ujság»* a most megválasztott képviselő arczképeit közölni óhajtván, felkérjük a győztes pártok bizottságait és híveit, hogy a megválasztottak fényképeit néhány életrajzi adat kíséretében szerkesztőségünknek beküldjék szíveskedjének. Különösen azon képviselők arczképeit kérjük, a kik most először választattak meg, mert a régiek képeit könnyebben meg lehet szerezni Budapesten is. Az arczkép-sorozat közlését mult számunkban kezdtük meg a főváros nyolcz kerületében megválasztottakkal.

Azoknak, kik már szívesek voltak e kérelem folytán a kívánt arczképeket és életrajzi adatokat beküldeni, ez úton mondunk köszönetet.

A király Gödöllőn. Ő felsége a jövő héten Gödöllőre érkezik s két hetet fog ott tölteni. Az országgyűlés ünnepélyes megnyitása október 24-én lesz. Gödöllőn udvari vadászatok tartanak, melyen a királyon kívül *Ferdinánd* toskánai nagyherceg, *Lipót* és *György* bajor hercegek is részt vesznek.

Erzsébet királyné gyöngyei a tengerben. Athénből jelentik, hogy a *korfi* öbölben, Erzsébet királyné volt kastélya körül nagy élenkség uralkodik. Szám-talan bárka uszkál a tengeren. A vidék lakossága azokat a drága gyöngyöket keresi, a melyeket állítólag Erzsébet királyné helyeztet ott el, hogy az elhalványult gyöngyök eredeti fényüket és zománcukat visszanyerjék. Azt beszélnek, hogy a királyasszony megelégedezett gyöngyeiről s ott hagyta azokat a tengerben. Az emberek kapzsisága oly nagy, hogy olajfaikat és szőlőiket teljesen elhanyagolják a gyöngyhálaszat miatt.

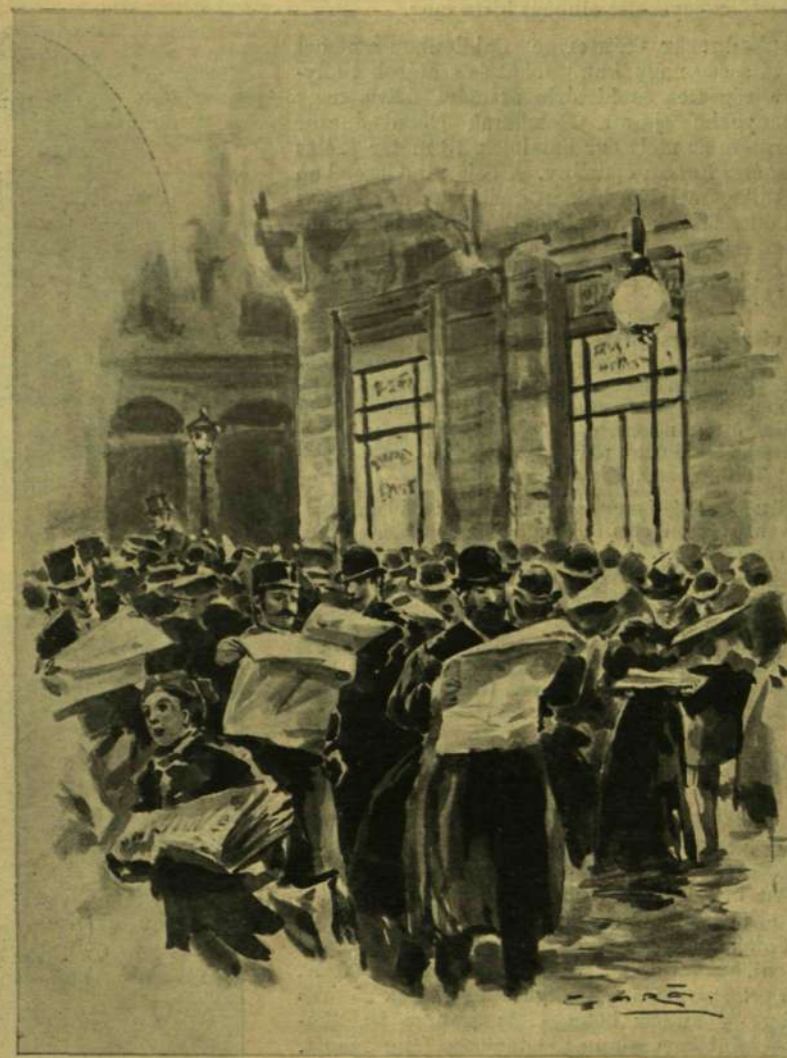
A Csorba-tó kincstári birtok. Az utolsó időkben a hirlapok többször arról adtak hírt, hogy a Tatra egyik legszebb része, a Csorba-tó, környékével együtt *Hohenlohe* Krisztián német birodalmi herceg tulajdona lett, a ki a gyönyörű helyet elődai tulajdonosától, id. *Szent-Iványi Józseftől* megvásárolta. A herceg csakugyan alkudozott a szép helyre, melynek a Tatránban ugys szomszéd birtokosa. Közbelepett azonban *Darányi Ignác* földmívelési miniszter, ki e hó 5-én a Csorba-tóhoz utazott és október 7-én megkötötte a szerződést *Szent-Iványival*. Ezzel a tó és környéke kincstári birtokká vált.

A Hohenlohe herceg javára biztositott elővételi jogra való tekintettel a m. kir. kincstár *csereszervendést* kötött s cserébe adta az Erdélyben a *kolozsi és karai* határban fekvő körülbelül 1000 hold báró *Rottenthal* József-féle birtokát a fundus instruk-

Zászlós tricikli az Andrassy-uton.

KÉPVISELŐVÁLASZTÁSOK A FŐVÁROSBAN.

Utcai kép a választás estjén.

tussal együtt 600,000 korona becsértékben s készpénzben ráfizet e cserére 2,718,000 koronát; *Csorba-tó tehát 3,318,000 korona áron a magyar kincstár tulajdona lett.* A szerződés egyéb feltétele még az, hogy id. gömöri *Szent-Iványi József* örökbe fogadott fia ifj. *Szent-Iványi József* a Csorba-tó mellett a *«Gömör»*-lakot s a tavon való csónakázhatás szolgalmát magvaszakadást bírhatják. A tó neve: *«Szentiványi Csorba-tó»* lesz.

Honvédelemk a Svábhegyen. A Svábhegynek egyik történeti nevezetességi helye a tisztás domb a fogaskerekű vasút főállomása közelében. A honvédség agyának egy része itt állott 1849-ben és innen lötte Budavárát. A budai hegyvidéki turista-egyesület ezt a helyet emlékkövel akarja megjelölni. Az egyesület eziránt előterjesztést fog tenni a fővárosnál.

Jókai-sz616. A nagy költő sok elfoglaltsága mellett ráér, hogy svábhegyi gazdaságában mintaszerű szőlőt ápolhasson. Zemplénmegyében, Nagy-Mihályban egy lelkes szőlőtermelőnek, *Mathiász József*nek újfajta szőlőt sikerült nevelni, s a költő iránti tiszteletből *Jókai-sz616*nek akarja elnevezni. Hogy a költő beleegyezését megnyerje, levelet írt hozzá, s abban az újfajta szőlőről ezeket mondja: *«Az újszülött származása: Apja Chasselas Duhamel, francia eredetű, szép nagy s rozsdafoltos fehér boggyóú, koránérő s bőven termő nemes esemegefajta. Anyja pedig Bronner's Traube, német származású, hirtelen szőke szépség, sajátságos szegypiros színű, kitűnő ízű, olvadózó, lágy húsú, elég korán érő s kissé szagos természetű terméssel.»*

Jókai a levélre így válaszolt: *«Igen tisztelt kollegám! Mint magam is szőlőmívelő ember, nagy élvezetet találtam az ön által létrehozott újfajta szőlőben, mely a jó tulajdonok egyesítésével van felruházva. Nagy büszkeségemet fogom találni benne, ha e remek szőlőfaj az ön nevetem viselendő s e kitüntetés önnek hálaosan megköszönöm. Minden áldást kívánva önre, maradok igaz tisztelettel Budapest, 1901 okt. 4-én. Igaz híve Dr. Jókai Mór.»*

A Times kiadója *Pulszky Ágost* özvegyéhez *Walter J.*, a *«Times»* kiadója, a következő levelet intézte *Pulszky Ágost* özvegyéhez:

«Dear Wood, Wokingham, szept. 22. Mélyen tisztelt asszonyom! Engedjem meg, hogy ön és leányai iránt mély részvételem fejezzem ki a borzasztó sorcsapás felett, a mely önöket férje elhunytával érte. Elékn emlékezetemben van még az az este, a melyet — néhány hónappal ezelőtt — szerencsés voltam az önök házában tölthetni. Akkor

ő még tele volt élettel és erővel, a mennyire férfi csak lehet. Annál nagyobb volt fájdalommal halála hírére. Bizonyos vagyok benne, hogy nagy írt hagyott maga után Budapesten és hogy halálán érzett szomorúságomban minden angol osztozik, a ki csak ismerhette. Fogadjá asszonyom részvételem ön és leányai iránt. Öszinte tisztelettel *Walter J.»*

Új egyetemi tanár. A budapesti egyetemen néhai *Lubrich Ágost* halálával megüresedett neveléstudományi tanszékre a király dr. *Fináczy Ernő* közoktatásügyi czimzetes osztálytanácsost nevezte ki. *Fináczy Ernő* a kultuszminiszterium középiskolai ügyosztályának volt egyik első rangu munkása. Egyetemi előadásait a második félévben fogja megkezdeni. Az új tanár most 41 éves. Gymaniasmi tanár volt Pancsován, Budapesten és számos filologiai munkát írt. Egyik főműve: *«Oktatásügyünk Mária Terézia korában.»*

Eljegyzés. *Heuffel Adolf* kir. tanácsos, Budapest székes-főváros középítési igazgatójának *Olga* leányát eljegyezte dr. *Erdely Aladár* honvédelmi miniszteri fogalmazó.

Jelenet a Nemzeti Színház nézőterén október 6-ikán. Október 6-ikán, vasárnap, a Nemzeti Színházban *«A sasok»* című új bohózatot játszották. Az első felvonás vége felé, a harmadik emeletről valaki harsány hangon ezt kiáltotta le: — *«Ma október hatodika van!»* A publikum meglepődve fordult arra, a honnan az erős hang jött. A következő pillanatban ismét lekiáltott az illető: — *«Mégis csak botrány, hogy a magyar nemzet halottak-napján, az aradi vértanúk gyászos halálának évfordulóján a magyar Nemzeti Színházban bohózatot adnak elő!»* Itt hirtelen véget ért a szónoklat, mert a szolgálattevő rendőr odasietett a beszélőhöz és a fiatal embert rendőrségre vitte, a hol igazolta magát, hogy ő *Ligeti Jenő*, bányagazgatási titkár. Erre szabadon bocsátották, de október 9-ikére a VIII. kerületi rendőrségre idézték.

Ligeti Jenő, mikor október 5-ikén a színpalán láttá, hogy az aradi gyásznapon a Nemzeti Színházban bohózatot fognak adni, levelet küldött *Beöthy László* igazgatónak, melyben arra kérte, hogy a bohózat helyett valamely komolyabb drámai előadást tűzzön ki. Egyszermind megírta, hogy jelen lesz az előadásban és *«felháborodását* féltelenül bele fúvta a magáról megfélemezett színházba». *Beöthy László* erre a levélre válaszolt, még pedig azt, hogy a Nemzeti Színházban az új darabokat

régi szokás szerint háromszor egymásután adják elő és ettől most sem térhet el. Tekintettel azonban a hegyeletes évfordulóra, úgy intézkedett, hogy október hatodiki délutáni előadásra az *«Andre és Johanna»* című hazafias drámát tűzte ki. A rendőrségnél így adta elő *Ligeti* az esetet, s hozzá tette, hogy erős lelki tusa után határozta el magát a közbeszólásra s a közönség felhívására. *Ligeti* vallomása mindenben megfelelt a valóságnak. Súlyosbító körülménynek vették, hogy az előadás két percze megakadt. *Krecsányi Kálmán* rendőrkapitány *Ligeti* 40 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletet azzal indokolták, hogy senkinek nincs joga nyilvános helyen meggyőződésének és érzelmeinek oly módon kifejezést adni, hogy ez által a legcélszerűbb zavart is előidézzék. *Ligeti* megnyugodott az ítéletben. *Ligeti Jenő* az ország sok részéből, különösen Aradról üdvözlő iratokat kapott.

A margitszigeti téli fürdő. A margitszigeti téli fürdőidő október elején nyílt meg hivatalosan. Ez az első eset, hogy a sziget fogadóit október elején nem csukták be; a kisebbik szállót téli szanatóriummá alakították át. Az üdülők a kis szállóból fődött folyosón jutnak az új fürdőbe, a társalgóba és a vendéglőbe. A téli kurúra már most is jelentkeztek a felügyelősnél: a rendes fürdőorvos, dr. *Eötvös József* egész télen át a szigeten lesz a betegek rendelkezésére.

A természet fia. *Lumholtz* Károly kutató, ki egy amerikai néprajzi muzeum megbízásából nagyobb utazást tett *Mexikó* északnyugati részén, a Sierra Madre hegyláncra járattan jövöyeiben egy barlanglakó indián törzsre akadt, mely most is épen úgy él, mint ösei sok ezer évvel ezelőtt. Ez indiánok a szó szoros értelmében az ősz természet fia. A törzs kezdetben nagyon kényelmetlenül érezte magát az idegen jelenlétében, de mégis megengedte neki, hogy ott maradhasson, velük lakjék. *Lumholtz* teljesen megtanulta a nyelvéket, szokásait, dalait, táncukat. Ez indiánok, elzárva teljesen a világtól, rendkívül boldog életet élnek, szellemi tekintetben magasan fölülé állnak többi rokonainknak s oly tiszták az erkölceik, hogy nem találni párját a civilizált világon. Lopás, gyilkosság, többnejűség ismeretlen előttük. A földet közösen művelik s természetből közösen osztotznak.

Az Uránia sorsjátéka. Az *«Uránia»* tudományos egyesület is színháza javára a pénzügyminiszter sorsjáték tartására adott engedélyt. A sorsjegyeket az egyesület októberben bocsátja közre. Több mint ezer darab művészeti, műipari és egyéb tárgy került kiorsolásra, azonkívül az *Uránia* színház igazgatósága minden sorsjegy tulajdonosának egy belépőjegyet ad fele áron. Az egyesület igazgatótanácsa az

előkészítő munkálatokkal Molnár Viktor miniszteri tanácsost, az egyesület elnökét bízta meg.

Nebukadnezar trónterme. Babilonban a német keleti társaság nagy kutatásokat és ásásokat folytat a régészet és történelem számára máris nagy eredményekhez jutott.

CZOLGOSZ, MAC KINLEY GYILKOSA.

A viszketegségek bőrbajok, sömörbántalom, ótvár, bőrpelendezés, izadás és bőrkíttegek ellen általános figyelmeztetés az Erényi-féle Ichtiol-Salieyl, mely szagtalan, ártalmatlan, a test bármely részén használható feltűnő eredménnyel.

Kitűnő erősítő szer, mely minden családban házi-szer gyanánt ismeretes és a gyermekszobában nélkülözhetlenné vált.

CZOLGOSZ A BÖRTÖNENBEN.

MAC KINLEY GYILKOSA.

Az anarkhista tanoktól megzavarodott Czolgosz S. Leó szörnyű tettével, midőn az észak-amerikai Egyesült-Államok kitűnő elnökének életét kioltotta, szomorú hírhedségre tett szert s bár iszonyodva fordúl el tőle minden jó érzésű ember, mégis bizonyos érdeklődéssel kell egyéniségét, élete folyását tekinteni, már csak lélektani szempontból is.

HALÁLOZÁSOK.

FEHÉRVÁRY ANTAL, régi szinzigazgató meghalt okt. 10-ikén Kolozsvárt, 76 éves korában. Már régebben visszavonult a szinpadtól, melyen mint működő színész is nevével előrendít helyet foglalt.

Elhunytak a közelebbi napokban: DOLLENCZ JÓZSEF apát-kanonok, a csanádmezei képtalan legidősebb tagja, kilencvenhárom éves korában Temesvárott, 1848-ban a püspök távollétében ő mint püspöki titkár önállóan vezette a püspökség ügyeit.

FRIESEN ERZSÉBET állami tanfőnök elhunyt, Erzsébet-falván. — ÖZV. STEGMÜLLER LÁSZLÓNÉ, szül. Kraika Mária éltének 65. évében, Kőszegen. Az elhunytban Stegmüller György m. kir. pénzügybíró biztos és Stegmüller János cs. és kir. tüzérfőhadnagy édes anyjukat gyászolják.

Szerkesztői üzenetek.

Eger, B. E. Az amerikai Egyesült-Államok nemzetgazdasági haladása a világ minden országait elhagyta. Így például, az amerikai kivitel tíz év alatt 256 százalékkal emelkedett, míg az Európából Amerikába vitt különféle áruk mennyisége folyton csökken.

Tiszta választás. Elbeszélés. Tulajdonképen egy ismert választási kortesfogás van benne elmondva, némely részletében élénken, de az egész még sem sikerült annyira, hogy közölhető lenne.

Haza jön a Pista. Rajz. Hangulat volna a kis dolgozatban, de nincs kellőleg kikerekítve, sem pedig indokolva, minéltova az olvasó kétségben marad s olyan érzés vesz rajta, mint ha valami félbenmaradt vázlatról volna dolga.

Az öröm. Álombeteg. Merengés. Versei itt-ott a tehetség jeleit mutatják. Az elsőnek a gondolata elég ügyesen van megírva, de nem igaz, mert magános emberhez is betherhet az öröm. A másik kettő szörnyű dagályos, alig lehet némi kis értelem kihámozni belőlük.

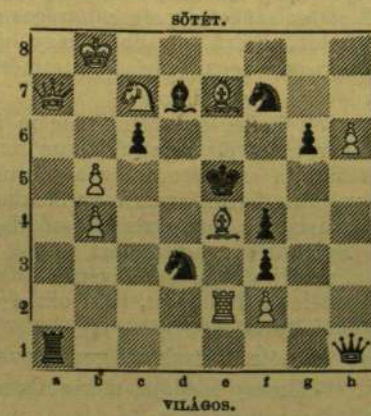
Ejti vendég. Az élet tengerén. Elmerengve. Az elsőnek szép a gondolata, a kidolgozás azonban nagy némi kívánni valót. Kisse szaporítja a szót s nehézkesen versel. A második emlékeztet a Bajza-korabeli lyra szintelen, keresett eszményieskedésére; a viharzó-tengeren hányódó sarka képe is e kor költőinek kelékes tárából való. Ma, a mikor természetességét, eredeti színt és zamatot keresünk a költészetben, szinte anachronismus számba megy az ilyen vers. A harmadik egészen jelentéktelen.

Nem közlhetők: Zöld erdőben. Nincs egészen rosszul írva, de nagyon taposott úton jár. A bús gerlice fájó hangja hogy «hevitheti» szíve dobogását? — Szózat. Hazañas érzelmei tiszteletreméltók, verse-rigmusnak elég jó, de a nyomatfestéket nem bírja el. — Ugyan mért félsz a haláltól. Néhány csillag. stb. A jókora csomó vers, a mit beklódt, csupa-érzelgős, világfájdalmas ömlengés, — és csupa próza. Ezek nem egy fiatal ember igazi érzései, hanem olvasmányok visszhangjai. — Délbál. Tehetséges ember munkája, csak kissé conventionalis és mesterkelt. Több közvetlenség, az érzés szabadabb folyása, a mit a mai olvasó vár. — Visszatér a telkem. Ithon. Az az egy-két jobb gondolat, a mi e két versben akad, egészen belevész a hangzatos, keresett szavak árjába. A város és falu sokszor megénekelte ellentétét nem tudja új színekkel festeni.

SAKKJÁTÉK.

2244. számú feladvány. Bartsch János-tól.

(I. díjjal kitüntetett feladvány.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2228. számú feladvány megfejtése Háni A.-tól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Hd6-b5 — Ke6-f6: (a) 1. Hf6-d7 + — Kt-tz. 2. Va8-h8 + — Kf6-e7 2. Hf6-d7 + — Kt-tz. 3. H-v-f mat. 3. H-v-f mat.

Világos. b. Sötét. 1. — — — — — Fh3-g4+ 2. Hf6-g4 + stb.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Lipótváros: Hoffbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 39-ik számában közölt képtalány megfejtése: Szeretni a boldogokat öröm, a szenvedőket erény.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Advertisement for 'Salvator' medicine, highlighting its effectiveness for various ailments like coughs and chest pain.

Advertisement for 'POLGÁR SÁNDOR' medical products, including eye medicine and other health remedies.

Advertisement for 'IZZADTSÁG' (itching) treatment, featuring 'Ichtiol-Salieyl' and 'ERÉNYI' products.

Császárfürdő BUDAPESTEN 9018

Advertisement for fruit and jam conserves, emphasizing quality and health benefits.

Kapható minden gyógyszerárban.

Advertisement for 'Pergetett mézet' (honey) and 'orsz. méhészegylet' (Beekeepers' Association).

Advertisement for 'CRÉME DE FANCHON' (cream) and 'piperezsappant' (pepper sauce).

Advertisement for 'Szépség és egészség' (Beauty and Health) featuring 'PEPSINBORA' and other health products.

Előbrang. E kénesvíz gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványvíz uszodával, ká- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Advertisement for 'Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat' (Fruit, jam, and meat conserves).

Advertisement for 'PEMETEFUZUKORKA' (cough lozenges) with detailed product information.

Advertisement for 'Pergetett mézet' (honey) and 'orsz. méhészegylet' (Beekeepers' Association).

Advertisement for 'CRÉME DE FANCHON' (cream) and 'piperezsappant' (pepper sauce).

Advertisement for 'Szépség és egészség' (Beauty and Health) featuring 'PEPSINBORA' and other health products.

Advertisement for 'Zenélő Magyarország' (Singing Hungary) sheet music collection.

Advertisement for 'Hölgyeknek! Ilona-crème' (For ladies! Ilona cream) skin care product.

Advertisement for 'Specialista Sérvökben' (Specialist in hernias) and 'Keleti J. BUDAPEST' (Keleti J. Budapest).

Advertisement for 'Rendkívül olcsó' (Extremely cheap) porcelain and other goods.

Advertisement for 'Szépség és egészség' (Beauty and Health) featuring 'PEPSINBORA' and other health products.

Advertisement for 'Henneberg-selyem' (Henneberg silk) fabric.

Hirdetmény.

6807. sz.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közöshadseregbeli csapatok, intézetek és elszigetelt kenyér- és zab-szükségleteinek szállítás útján való biztosítása iránt nyilvános tárgyalások tartatnak.

A tárgyalás megtartatik												
mely napon	állomás és hivatalban	a bérleti állomás számára	az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapattest	időtartam		körülbelüli napi szükséglet		Körülbelüli folyó összszükséglet	Bánatpénz	
						-tól	-ig	kenyér	zab		kenyér	zab
								840	4200	zab	kenyér	zab
								gramm	adag	méterm.	korona	
1901 október 28-án	a budapesti csász. és kir. katonai élelmezési raktárnál Budapesten	Székesfehérvár	Fehér			1902 január 1-től	1902 december 31-ig	937	561	8600	2100	6100
		Kaposvár	Somogy					699	—	—	1550	—
		Szolnok	Jász-Nagy-Kun-Szolnok					362	—	—	800	—
		Kecskemét						812	443	6800	1800	4800
		Czegléd						147	149	2300	380	1600
		Alberti-Irsa						147	149	2300	380	1600
		Abony	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun					147	153	2350	380	1650
1901 október 30-án	a budapesti csász. és kir. katonai élelmezési raktárnál Budapesten	Örkény	Örkény*					147	147	2250	380	1600
		Zombor						388	—	—	900	—
		Szabadka	Bács-Bodrog					421	65	1000	950	700

* A körülbelüli napi szükséglet az örkényi lőter részére a táborozás tartama alatt, azaz megközelítőleg május hótól szeptember haváig, 1175 adag kenyér à 840 gr., 139 adag zab à 4200 gr. és 120 adag zab à 5040 gr. A szállítást az örkényi állomásra nézve elnyerő köteles az Örkény melletti lőterre vagy esetleg más, a táborba Örkény mellett bevonuló csapatok szükségletét, a felajánlott szállítási árákon, közvetlenül a lőteren kiszolgáltatni. Az előbbieknél utána eső összes szükséglet, ugyint az ezen szükséglet után eső bánatpénz a fent levő táblázatban van feltüntetve.

Különös határozmányok.

Azon állomásokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt ezred- vagy dandár-összpontositások (a lovasságnál az osztály-összpontositások is) tartatnak, illetőleg szabadságot lovak bevonultatnak, a bérletnyertes köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett pótlékokat a szerződött árak mellett szállítani.

Székesfehérvár, Szolnok, Kaposvár, Kecskemét, Zombor és Szabadka állomásokra nézve a vállalkozók kötelesek azon többletet, mely az 1902-ik évben beidézett szabadságok, tartalékosok és póttartalékosok által származik, a bérleti árak mellett szállítani. A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételi füzet IV. pont, 1. bekezdés, A—j határozmányok értelmében kiszolgáltatni.

Valamennyi állomáson a kenyérnek készítése ott helyben eszközözlendő. A katonakenyér két 700 gr. adagos cipókban állítandó elő. A kétadagos cipóknak térszában 1600 grammot és kisütve 1400 grammot kell nyomnia. A kérvényelések a szükségleti helyeken a kenyér és zabra nézve ötnaponként történnek.

A zab, az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbiztoság jóváhagyása mellett kivételesen **10 vagy 15 napra** is kérvényezhető.

A felvételezési helyiségek 1-9 km.-nél a laktanyától számítva, távolabb ne legyenek. Ha mindemellett ez távolabb volna, akkor a szállító köteles a kenyeret és zabot a szükségleti helyekre további díjazás nélkül elfuvarozni.

A zabszállító, a szállítandó zab megvizsgálása céljából, raktárában lehetőleg egy jó állapotban levő szélrostat tartson készletben.

Ajánlatok ki nem irt cikkekre, továbbá ajánlatok, melyek hosszabb időre, mint a kiirt szállítási időtartamra szólnak, feltétlenül és azonnal visszautasítottak, és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 napnál rövidebb impegnoval nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkívül a tárgyaló-bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikknél, a kiirt biztosítási idő tartamának egyes szakaira, különböző árajánlatok tételtek.

A terményeknek általános mozgósítás esetén való kiszolgáltatására nézve a szállítási feltételek füzetének XXVII. pontjára különösen utalattik.

Azon esetben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek lovak között ragályos betegség ütne ki, a katonai igazgatásnak jogában álland, a fenforgó ragályveszélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alapján, a lóállomálynak — az igazolt betegség tartamára — a szükséghez képest esetleg más járványmentes állomásról való szállítás útján élelmezése iránt intézködni, a nélkül, hogy a szállítónak valamely kártalanításra igénye származnék abból, hogy a lótap ezen időre nem tőle vétetett fel.

Általános határozmányok.

1. A tárgyalások mindenkor 10 óráig délelőtt bizottságilag tartatnak meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadtatnak el.

2. Az 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bánatpénzsekkel együtt, külön boríték alatt való csatolása mellett, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló-bizottsághoz beérkezniük; későbbben érkező, vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a felsorolt hivatal vagy egyesület által a tárgyaló bizottsághoz hivatalosan juttatandók.

Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek.

Ezen bizonyítványokból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tennie.

4. A tárgyalásokra nézve a Budapesten, illetőleg Székesfehérvárottól 1901. évi szeptember hó 20-án kelt hivatalosan két példányban kiállított feltételek füzetének határozatai mérvadók. Ezek betekinthetők a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztoságánál, a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. élelmezési raktároknál naponta délelőtti 9 órától 12-ig.

Az ezen szállítási feltételek füzetében foglalt feltételek betartására minden ajánlattevő az ajánlat benyújtásával már kötelezve van.

Ezen szállítási feltételek füzetei az előbb említett élelmezési raktáraknál nyomtatott ivenként 8 fillérről el is adatnak.

5. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségeikért, úgy mint más vállalkozók, szavatolni tartoznak.

Termelőeknek a bánatpénz vagy ovadék letételétől való mentesség csak oly cikkekre adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de írásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesítésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak.

6. Az élelmi cikkeknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a feltételi füzet XVII. pontja értelmében, nemkülönb az élelmi cikkeknek azon osztályokhoz való elfuvarozására nézve, melyek a fegyvergyakorlatok alatt a szállítók raktáraitól 1-9 kilométernél nagyobb távolságra esnek, külön ajánlat teendő, meri különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már be foglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető cikkek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

7. Az ajánlkozók a hadigazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvénycikk 314. és 315. §-ában valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapított határidőnek betartásáraól.

Kelt Budapesten, 1901. évi szeptember hó 20-án.

A cs. és kir. 4. hadtest intendánsága.

Ajánlati minta.

1 koronás bélyeg

Én alulirt az 1901. évi szeptember hó 20-án 6807. sz. a. kelt hirdetmény alapján ezen *** ajánlatommal kötelezem magamat, hogy az N. N. állomásra nézve:

a kenyérnek 840 grammos adagját 1400 grammos cipókban kisütve ..... f., szóval ..... fillér,

a zabnak 4200 grammos adagját ..... f., szóval ..... fillér,

1902. évi ..... hó 1-től 1902. évi ..... hó végéig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló élelmezést is a gyakorlatokhoz bevonuló szabadságot, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek, valamint átvonulások részére, az előkészített feltételi füzet illető pontjai értelmében, kiszolgáltatom és ezen ajánlatért a külön borítékban csatolt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a ..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ..... összesen ..... korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerném, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknál ovadék erejéig kiegészítendem, s ha ezt elmulasztanám, a had igazgatását feljogosítom arra, hogy ezen kiegészítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás útján eszközöltesse. Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. N. .... nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalatképességomról szóló bizonyítvány közvetlenül az ..... nek fog átküldetni.

Kelt N. N. .... -ben, 1901. .... hó ..... n. N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Megjegyzés.

Az ajánlat lepecsételendő és borítékára irandó:

• Ajánlat az 1901. évi szeptember hó 20-án kihirdetett s 1901. .... hó ..... -n tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

***) Ezen helyen olyan esetben, midőn az ajánlattevő az illető ajánlatot kizárólag összeszetes kívánja tekinteni, az «összetes» szó beszurandó, mert minden ajánlat, mely ezen tóldalékat nélkülözi, nem összeszetes tekintetik. (Utányomat nem díjazatik.)

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a nő hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarló...

J. RATIÉ, Pharmocien, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Szállítási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1902. évi anyagszükségletének biztosítására, és pedig az V. osztályt (faolaj) illetőleg 1901. évi december hó 14-én, a többi alatt felsorolt osztályokat illetőleg 1901. évi október hó 30-án, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

- 1. A szállítandó anyagok következő osztályokba vannak osztva, ezeknek egy-néhány pedig csoportokba:
II. oszt. Lobogók.
V. Faolaj.
VI. Lenolaj.
VII. Marhafaggyú.
VIII. Szürke mosósappan, faggyúgyertyák és stearyngyertyák.
IX. Seprók.
X. Ecetek és kefék.
XII. Kátrány, szurok, hajó-asphalt és gyanta.
XIII. Tárcsaréz, rudacsok, sodrony, bádóg és szégek vörösrézéből.
XIVa. Vörösréz csövek.
XIVb. Csövek pénzötvényből.

2. Minden ajánlattevőnek szabadságában áll ajánlatot csak egy osztályra vagy különválasztott ajánlatot több osztályra vagy egyes csoportokra beadni.

3. A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, úgy mint a szállítandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megtekinthetők:
A cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályának irodavezetőségénél Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polóban és a haditengerészeti parancsnokságánál Triestben; a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Budapestben, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisben, Brünnben, Grätzben, Laibachban, Klagenfurtban, Triestben, Zárában, Zúgrában, Finnében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsen és Pozsonyban; továbbá Villachban a városi tanácsnál; a faolajszállítást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnovo városok tanácsánál, illetve községivatalánál is.

Szövegi fölvilágosítást a fentebb említett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyújtanak.

Pola, 1901 szeptember hóban.
A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

Czibalom

iskolmát, a melyből mindenki, tanító nélkül megtanulhat czibalmozni, 4 koronáért adom. Képes nagy czibalomárjegyzéket pedig ingyen. Varga Pál czibalomgyártó, Budapest, VIII. ker., Bök Sailárd-nca 3. sz.

+ Soványság +

Szép, felt. testidomok a mi keleti orvospontó, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást érnek el. Orvosi tanulmányok szerint, Szegedben, Széchenyi téren, Széchenyi utca 11. sz. Postai hivatalny vagy utasítással. Használati utasítások.

Hygien. Institut 9105
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.

Legjobb és leghíresebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGETIVÉ CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

TROPON tápláló és erősítő-szer a legjobb és legolcsóbb fehérszínű készítmény, kapható a következő alakokban: por-alakban a hus legráplálható része, tiszta fehérny, ételkező keverve tápláló erejüket sokszorosra fokozza.

VAS-TROPON egyesíti magában a vas vértépező és a fehérny izomerősítő hatását. A vérszegénység, sápadtság, ideggyöngöcség legjobb orvosszere.

TROPON-CACAO a legráplálhatóbb reggeli ital, tiszte táplálható, mint a közönséges cacao, melynek legfinomabb fajtájával készült.

TROPON-GYERMEK-TÁPLISZT a legráplálhatóbb és legmegbízhatóbb gyermek-tápláló. Egyedüli igazi pótszere az anyajeknek. Nagy Tropon (fehérszínű) tartalma következtében tápláló ereje nagyobb, mint minden más tápliszte. 9142

Kapható minden gyógyszerertárban.

BALOG BÉLA és LAJOS férfi-szabók Budapest, Dorottya-u. 11, I. em. TELEFON 31-39.

Speczialisták: diszmagyar-, lovagló- és sportöltönyökben.

Az őszi és téli idény beálltával ajánlják angol mintára vezetett műhelyükből kikerült legújabb valódi angol és francia szöveteiből készült, bármely minta szerint kifogástalan, izlések és elegáns szabású ruhákat.

Ruhabérlet tetszés szerinti kombinációban. 9255

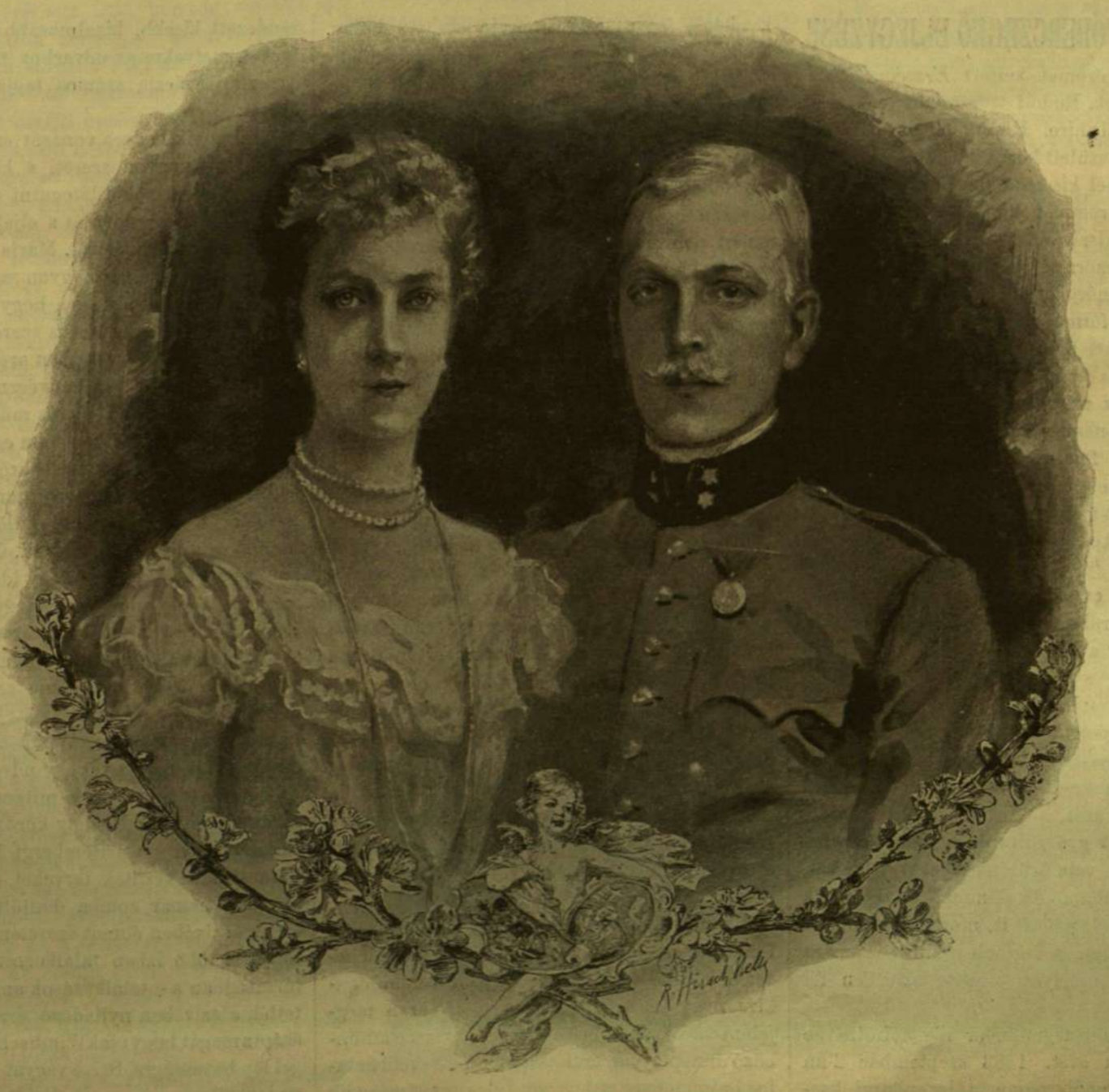

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZÁM. 1901. BUDAPEST, OKTÓBER 20. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egies évre 24 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (a Világkrónikával) együtt egies évre 16 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (a Világkrónikával) együtt egies évre 10 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (a Világkrónikával) együtt egies évre 8 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (a Világkrónikával) együtt egies évre 5 korona.

ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐ ÉS JEGYESE, WINDISCH-GRAETZ OTTÓ HERCZEG.

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,

az összes gabonafélék, takarmányvetések, hurgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, úgyszintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen terméshozására ajánljuk szárított kőbányai hizottsertés-trágyánkat, mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltűnő elterjedésre tett szert és lényeges megtakarításokat tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők

BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR

Bosányi, Schietrumpf és Társa

BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus ingyen és bérmentve